

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre .. 8 korona.
Egy óra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, október 24.

Sikeres harcaink Predealnál.

— **Megtisztítottuk a Narajowka nyugati partját.** —

Budapest, október 23. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

A Predeal melletti harcokban hat román tisztet és 555 főnyi legénységet elfogtunk. A helyzet egészben véve változatlan.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének arcvonala:

A Narajowka nyugati partjait, az ellenség által még megszállva tartott utolsó kis terület elfoglalásával, teljesen megtisztítottuk az ellenségtől.

Az arcvonal többi részein a helyenként élénk tüzérségi tüzön kívül, nem volt esemény.

Olasz haretér:

A tenger melléki arcvonalon az olasz tüzérségi tűz hevessége tegnap ismét fokozódott. Tiroiban és Karinthiában harci tevékenység csekély volt.

Délkeleti haretér:

A cs. és kir. csapatoknál semmi újság. Hőfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Német-bolgár csapatok elfoglalták Konstanztát.

(Sommenál még tart a harc.)

Berlin, október 23. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

A hatalmas tüzérségi harc tegnap a Somme északi partjain nem csökkenő erővel folyt tovább. Az angolok Le Sars és Les Bouefs között, a franciák pedig csatlakozva Nandourtig, délutántól egészen késő éjszakáig igen jelentékeny erővel támadtak. Vitéz gyalogságunk a tüzérségtől és repülőktől kitünően támogatva, összelőtt állásaiban véresen visszaverte az összes támadásokat. Csak Saillytől északra nyugatra nyomultak a franciák éjjeli támadásuk alkalmával legelől levő vonalunk egy keskeny árokmaradványába. Sommetól délre az Ambos erdő északi részében és Chaulnestől északra délelőtti előretörésünk sikerült és ott ma éjjel parancsra védővonalunkat az ellenség beavatkozása nélkül Erdőszettől keletre előkészített állásba helyezték.

Konstanza.

A legtökéletesebb Fokker-gépek suhogó szárnyán rohan az idő. Olyan mintha még tegnapelőtt törték volna ránk orvul az oláh bestiák és ime már csak foglyok és halottak vannak nálunk belőlük. Még csak most olvastuk a bolgárok offenzívájának megkezdéséről szóló jelentést és Dobrudzsát már elszakították Románia testéről, amelyet néhány esztendővel ezelőtt úgy rabolt el Bulgáriától, mint ahogy a rabló az erdőben lelejtü a betegségtől elgyengült ember testéről a kabátot.

Dobrudzsa elfoglalása után most Románia egyetlen tengeri kikötője, Konstanza került hős szövetségeseink erős kezébe. Ha nem élénk anynyira zordonan komoly időket, ha nem hallanánk még mindig a kifosztott és kikorbácsolt menekült testvéreink siránait, akkor kacagni tudnánk Oláhország tragikomédiája fölött. Ez a rongyos kis ország, ez a rothadásig korhadt szellemű balkáni fészek a nagyhatalom gyémánt koronájára vágyott és ime az örök rabság vasláncát kapja meg. Egyetlen tengeri kikötője volt és a háboru hatodik hetében azt is elvesztette. Hát mutatott-e már ennél nagyszerűbbet a világtörténelem? Önkéntelen összehasonlításra kínálkozik alkalom most, amikor alig néhány heti ellentállás után megadta magát Konstanza, a mi és a román király hadserege között. Már ötnegyed éve küzdök határunkon az olasz teljes készültséggel, hogy hatalmába kerítse legjelentékenyebb kereskedelmi kikötőnk, Triesztet és mindig mély sebekkel borítva rohan vissza harcvonalaink elől. Mi pedig egymásután foglaljuk el Románia erődítményeit, kikötőit, amelyeket évek óta teljesen felszerelték ellenünk. Ezek a kiváló haditények mutatják meg, hogy mely nép érdemli meg a nagyhatalmi méltóságot és melyik érett meg arra, hogy elveszítse önállóságát. Ragyogó történelmi igazság, hogy minden ország olyan vezetőikkel bír, amelyeket megérdemel. Oláhország is olyanokat kapott, amilyent népe joggal megérdemel. Az erkölestelenség, a züllöttség nyomorult kis kalózhajóját irányítói most a gyilkos sziklák közé kormányozták, ahol gyorsan el fog merülni. A patkányok már menekülnek is belőle. Hol van Ferdinánd és merre bujkál, most Braianu? Kellemes üdülést kívánunk nekik Péter és Pasics társaságában — Korfuban.

A német trónörökös arcvonala:

Az Argonnok és Woivre közt tüzérségi tűz. Igen élénk volt a repülő tevékenység légitámadásban és védőtüzelésünkkel 22 ellenséges repülőt lelőttünk. Tizenegy ellenséges repülőgép vonalaink mögött hever. Böike százados légi harcban 37 és 38, Frankel hadnagy pedig a 4-ik ellenséges repülőgépet lőtte le. Egy ellenséges repülő bombát dobott le Meziere falura. Katonai kárt nem okozott ugyan, azonban öt polgári egyén meghalt, hét pedig a bombákból kiáradó mérges gázok belélegzése következtében megbetegedett.

Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege:

Lucktól nyugatra időnként megélénkülő tüztől és az oroszoknak Narajowka nyugati partjáról most történt teljes elűzésétől eltekintve, lényeges esemény nem történt.

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg arcvonala:

Az általános helyzetben nincs változás.

A predeal szorosban 560 románt, köztük 6 tisztet elfogtunk.

Balkán hadszintér:

Mackensen vezértábornagy hadserege:

A szövetséges csapatok a zuhogó eső ellenére a felázott talajon fáradhatatlan erővel nyomultak előre és megtörték Dobrudzsában az ellenség elszigetelt ellenállási kísérleteit is messze túlhaladták a vasúti vonalat Murfatlartól keletre.

Constanzát épen nyolc héttel a román hadüzenet után a német-bolgár csapatok elfoglalták. A balszárnyon Cernavodához közeledünk. Tengerészeti repülőgépünk a messze vissza hőmpolygó ellenség mögött leszállott és elpusztított a szárazföldön két ellenséges repülőgépet, majd sértetlenül visszatért.

Macedóniai hadszintér:

Az ellenséget a Cerna könyökben a német-bolgár csapatok támadása védekezésre szorította. Vardartól keletre a német állások ellen intézett éjjeli előretörés meggyusult. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Hadbíróság által felmentett aradi tiszt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A temesvári cs. és kir. hadosztálybíróság szombaton egy régóta huzódó — s Aradon annak idején nagy szenzációt felvert — ügyben mondott ítéletet. A tárgyalást Fuchs alezredes elnöklelte alatt Sachter Frigyes dr. főhadnagy-hadbíró vezette, a vádat Reisinger Vince főhadnagy, katonai ügyész helyettes, a védelmet pedig Hajdu Frigyes dr. temesvári ügyvéd látta el. A bíróság előtt Vajda Ferenc, a 101. gy. e. tartalékos hadnagya állott, a vádirat szerint csalás, sikkasztás és önkéntes távolmaradás címén vádoltan.

Az ügy előzményei a következők:

1915. telén Vajda testi törődöttsége dacára önként jelentkezett hadiszolgálatra s résztvett néhány ütközetben, kis és nagy vitézségi érdemet szerzett, de március elején a rendkívüli léradalmakat már nem bírván, betegség címén a mögöttes területre szabadságoltatott. Távozása alkalmából két tisztársra összesen háromszáz koronát bízott rá, hogy azt családjához juttassa. Vajda ezen megbízásnak nem tett eleget és csak mintegy hat hét múltán és csak akkor, amidőn arra az ezredparancsnok felszólította, adta át a pénzt. Ezen cselekményért és azért, mert a nyert kitüntetésekhez állítólag felettes hatósága félrevezetése útján jutott, indult meg ellene az eljárás, előbb sikkasztás, majd csalás címén. Ez utóbbi büncselekménnyel kapcsolatban a vádirat azt inkriminálta, hogy Vajda a kitüntetési felterjesztést maga szerkesztette, századparancsnokát megtevesztve íratta azt alá, azonkívül a felterjesztés részint valótlan, részint tulzott adatokat is tartalmazott.

Az önkéntes távolmaradás vétsége azon alapszik, hogy Vajda Ferenc nyert szabadságidejét, körülbelül négy héttel önként meghosszabbította.

Mindezeknek alapján Vajda Ferencet a temesvári hadosztály bíróság vád alá, s ezzel kapcsolatban előzetes letartóztatásba helyezte, amelyből csupán csak tizenöt hónap után szabadult. A bűnygyben már több ízben ki volt tűzve a fő tárgyalás, de minden alkalommal el is napolták. Annál nagyobb érdeklődés kísérte a szombati tárgyalást, amelynek folyamán Vajda Ferencnek sikerült a vádpontok alól tisztáznia magát.

A hadosztály bíróság a beidéztet katonai tanúk vallomása alapján elejtette az összes vádakat, kivéve az önkéntes távolmaradást, a melyre a vádlott elfogadható védelmet nem tudott adni.

Makay vezérkari százados — az egyik tanu — vallomásaiban kijelentette, hogy Vajdát sneidig, bátor katonaként ismerte, akit elmaradhatatlan monoklijával Birkenheim altábornagy is igen megszeretett.

Pannwitz alezredes nem igazolta vádlottnak azt a védekezését, hogy kihallgatása alkalmával a háromszáz korona kiszolgáltatását felajánlotta, de előadta azt, hogy ő a pénzt vádlottól nem is kérte, miután ez kijelentette, hogy az összeget fivérének elküldés végett átadta. Csak arra utasította, hogy a feladó vérvényt szolgáltassa be.

A bizonyítási eljárás befejezése után a katonai ügyész helyettes a kitüntetések fondorlatos megszerzésére alapított csalási vádat elejtette, a másik két vádpontot ellenben fentartotta.

A védő különösen a sikkasztásra irányuló vád megerősítésével foglalkozott és kifejtette, hogy a sikkasztás legalapvetőbb kelléke,

a jogtalan eltulajdonítási szándék bizonyítva mincson.

A hadosztálybíróság a csalási vádpontra nézve az eljárást megszüntette, a sikkasztás büntetése alól pedig a vádlottat felmentette és indokolásában kifejtette, hogy a pénz helyettesíthető dolog lévén, a sikkasztás ténye még akkor sem lenne bizonyítható, ha vádlott a reábizott összeget tényleg elköltötte volna, mert ezen büncselekmény a jogtalan eltulajdonítás célzata nélkül egyáltalában nem konstruálható.

Az önkéntes távolmaradás vétsége miatt elítélte a hadosztálybíróság a vádlottat három heti foglár-fogságra, minthogy azonban tizenöt hónapig vizsgálati fogságot szenvedett, ezen büntetést is kitöltöttnek vette.

Vádlott és védője az ítéletet tudomásul vettek, a katonai ügyész pedig fentartotta magának a jogot egy felebbezés, mint a semmisségi panasz érvényesítésére.

A tőnyeremény örültje az aradi rendőrségen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szombaton este egyszerűen öltözött asszony állított be az aradi rendőrség bűnygyi osztályához. A szolgálatot teljesítő Beregi Sándor dr. rendőrfogalmazónak egészen nyugodt hangon a következő, nem mindennapi történetet mondta el:

— Kérem szépen tessék azonnal utasítást adni a detektíveknek, hogy nyomozzák ki azt a tolvajt, aki Lippa és Arad között a vonaton ellopta tőlem a kizitáskámát, amelyben 300.000 korona értékű arany, gyémánt, ezüst holmik és drágakövek voltak. A vonaton feltve őriztem a táskát, azonban a mellettem ülő uriaszonymnak úgy látszik mégis sikerült tőlem ellopnia. Sajnos a lopást már akkor vettem észre, amikor leszálltam, de akkor az uriaszonym már eltűnt mellőlem. Az én uramnak Lippa mellett 300.000 hold területű földbirtoka van, amelyen 300.000 métermázsza buza termett az idén. És ezért a buzáért 300.000 koronát kaptunk. A béresek száma, akik a földbirtokunkon dolgoznak, 300.000. Amikor mi megeskedtünk az urammal, akkor még nagyon szegények voltunk, és két kezünk munkájával kerestük meg a mindennapi kenyerünket. Az uram azonban sorsjegyet vásárolt és azon 300.000 koronát nyertünk. Ebből a 300.000 koronából azután nagy vagyont gyűjtöttünk, úgy, hogy most nagyon gazdag emberek vagyunk. Az uram most katonai szolgálatot teljesít és szeretnénk volna, ha felmentik, de ez eddig nem sikerült, habár már 300.000 kérvényt is adtunk be a felmentése érdekében. Egy ügyvéd azonban most megígérte, hogy ha neki 300.000 korona honorariumot fizetünk, akkor kieszközli, hogy felmentsék a férjemet. De én azt mondtam az uramnak, hogy ne költsünk erre egy krajcárt se, mert ha én felutazom Tisza István miniszterelnök arhoz, akkor az uramat biztosan felmentik. A miniszterelnök ur ugyanis minden nyáron vendégségbe szokott jönni a birtokunkra. A grófnéval is nagyon jó viszonyban vagyunk, mert még leánykorából ismerem, a családját, a Mikes gróf családot is nagyon jól ismerem.

A rendőrfogalmazó azonnal megállapította, hogy elmebajos nő áll előtte. Az asszony egyébként teljesen szabatos válaszokat adott és azt is megtudta mondani, hogy a férje neve Fonyó Gyula. Berecz Ferenc rendőrkapitány intézkedésére bekértek a rendőrségre Becht Arnold dr. rendőrorvost, aki miat detektív mutatkozott be az asszonymnak és ismét elmondatta magának az előbbi fantasztikus történetet. A rendőrorvos a kérdések alapján megállapította, hogy az asszony a sorsjegyvél való jatekba örült bele és az a tixa ideaja, hogy megutotta a tőnyereményt. Mivel nem közvetlen örült, intézkedtek, hogy megtelevő kíséret mellett visszakerüljön Lippára a férje mellé.

Kereskedők könnyelműsége.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny mai számában egy cikket talál az olvasó, amely a háborus protekcióval foglalkozik. Azokkal a visszásságokkal, melyek arra kényszerítik a vevőközönséget, hogy a legcsekélyebb dolgokért is a protekció nem mindig tisztos eszközehez forduljon. Az itt elmondandó eset is ezt bizonyítja. De bizonyítja azt is, hogy maguk a kereskedők is okai ennek. Részben emberismeretük hiányával, részben felületességükkel adnak okot arra, hogy az olyan esetek, amelyekről a lapok is megemlékeztek és amelyeknek a befejezését itt elmondjuk, megtörténhessenek.

Néhány nappal ezelőtt megemlékezett az Aradi Közlöny arról az ügyesen kiesztet lojáról, amelynek áldozata Iványi Menyhért Forray-utcai cipőkereskedő lett. Amint ismeretes, egy furfangos tolvaj, Lenkey százados nevében telefonált a cipőkereskedőnek, hogy neje számára néhány finom női cipőt adjon át tisztiszolgájának. A cipők közül neje választani fog, egyet megtart, s a többit vissza fogja küldeni.

A cipőt a tolvaj meg is kapta. Azonnal elvitte egy szabadságtéri kereskedőhöz, akinek eladásra kínálta. És pedig egészen eltagadható okkal.

— Kovács Jenő világosi kereskedő vagyok, ma érkeztem Világosról Aradra, hova azonnal be kellett vonulnom. E néhány cipő maradt otthon üzletemben raktáron. S miután éppen váratlanul ért a behívás, nagyobb összegű pénzem otthon nem volt, elhoztam magammal ezeket a cipőket, hogy Aradon értékesítem.

A plauzibilis magyarázat után a vevő kereskedő elutazott Pestre, s pár napi ott tartózkodása után most hazaérkezve, szörnyűködve látta, hogy öntudatlanul is orgazdaságba esett. Azonnal sietett fel a rendőrségre, s vitte magával a cipőket is.

Ez egyelőre két könnyelműség. Az egyik az Iványi Menyhért könnyelműsége, aki meg sem győződött arról, hogy csakugyan Lenkey százados kéreti-e a cipőket, a másik könnyelműség a szabadságtéri kereskedőnek számlájára írható, hogy ismeretlen embertől vett meg árukat. Most jön a harmadik könnyelműség. Ezt X. Y. ismert vendéglős követte el a saját kárára. A nevezett tisztiszolga, más néven a cipőtolvaj, ő hozzá is betelefonált egy délután.

— Halló! Itt Lenkey százados, sürgős szükségem van 300 koronára, aziveskedjék tisztiszolgámnak átadni, holnap, holnapután bemegyek és kifizetem.

A gavallér vendéglős szó nélkül benyult a tárcájába és a néhány perc múlva elősiető tisztiszolgának átadta a 300 koronát.

Most már az a kérdés, jogosan nevezzük-e ezeknek az üzletembereknek eljárását könnyelműségnek. Azt hisszük igen, mert a külszín vezette őket. Ha egy szegény ember olcsóbban kérte volna azokat a cipőket, amelyeket Iványi Menyhért olyan könnyen adott át a tolvajnak, sikerült volna-e azokat megvennie? S vajjon egy egyszerűbb embernek adott volna-e kölcsön X. Y. nem 300, hanem esetleg csak 3 koronát is?

Mindezekből két tanúság vonható le. Először a kereskedők legyenek óvatosabbak, másodsor ne kívánjanak protekció, hogy valaki a szívükhöz közelebb lörközzék, mert amint a közmondás mondja: Aki protekció, maga azik halsz.

Stürgkh Károly gróf miniszterelnök a ravatalon.

(Ausztria gyásza. — A király sirtja hűséges szolgáját. — Vallott a gyilkos. — Készülődés a temetésre.)

— Bécsi tudósítónktól. —

Ferenc József és a trónörökös részvéte.

A király a következő táviratot intézte Stürgkh gróf helytartósági tanácsoshoz:

„A legmélyebben megrendülve az elvetemült merényletnek áldozatául esett Stürgkh gróf osztrák miniszterelnöknek, az ön immár elköltözött fivérének elhunytán, belső szükségét érzem annak, hogy önt kedves gróf, valamint testvéreit, József és Ferdinánd grófokat és Paar Anna grófnőt, a legőszintebben biztosítsam arról, hogy a rendkívül súlyos veszteség felett érzett fájdalmukban teljes szívvel és a legbensőségesebben osztozom. Fájdalmasan gondolok arra, hogy Károly grófnak kötelelességtudása, a komoly időkben kipróbált, mindenkor odaadással áthatott tevékenysége, így váratlanul szakad meg. Ferenc József.”

Károly Ferenc József trónörökös a következő táviratot intézte Stürgkh Henrikhez:

Mélyen megrendülve az elvetemült merénylettől, amelynek fivére ebben, a monarchia számára oly jelentőséges időben, áldozatul esett, belső szükségét érzem, hogy legbensőbb és legigazabban átértett részvétemnek adjak kifejezést. Az orgyilkos merénylettel az életből kiragadott államiérfit, aki egész tevékenységét a birodalom javának szentelte, mindig csak nemes célokra törekedett, mindenkor a leghálásabb emlékezetemben fogom tartani. Károly Ferenc József.”

A király és a trónörökös táviratán kívül egyre érkeznek a miniszterelnöki palotába a részvétnyilatkozatok. Közvetlenül a megrendítő gyászír elterjedése után számos személyiség fejezte ki részvétét. Az elsők között voltak Burián báró és Krobotin báró közös miniszterek, Rosner Ervin báró, a király személye körüli miniszter, Lehner, a legfőbb számvivőszék elnöke, Weisskirchner polgármester, Csirszky német nagykövet, semleges diplomaták, állami és udvari méltóságok képviselői. Kifejezte részvétét Scapinelli pápai pronuncius bíboros, számos nagyrangú tisztviselő, a felsőház és képviselőház tagjai, Sylvester képviselőházi elnök. A részvétnyilatkozatok és részvétváltások száma sok ezerre rug. Bécs városa teljesen gyászba burkolózott. Az összes középületekre és számos magánépületre fölhúzták a fekete lobogót.

Készülődés a temetésre.

Stürgkh holnapi temetésére Tisza István gróf miniszterelnök a kormányt tagjával egyetemben Bécsbe utazik.

Budapest. Tisza István gróf miniszterelnök, Teleszky János és Harkányi János báró miniszterek ma este Bécsbe utaztak, hogy résztvegyenek az osztrák miniszterelnök temetésén.

Fieger építészeti főtanácsos tervei szerint ma reggel fejezték be Stürgkh gróf telravatalozását. A koporsó a miniszterelnökségi palota nagy márványos dísztermében áll, a hova a feketével borított lépcsőházból jutni, az első emeleten levő teremben, amelyet szintén fekete gyászpompával díszítettek. A koporsó fejénél hatalmas bronzkereszt áll. A koporsó

négy lépcsőjű ravatalon nyugszik. Négy sarkán kilenc ágú ezüst villamos körtéjű girlandok, mind a koporsó lábánál fekete alapon, négy vörös bársony taburett. Az első kettőn a grófi korona, az elhunyt magas külföldi rendjelei, a másik kettőn a Szent István-rend és az első osztályú vaskorona rendjel jelvényei. Ugyanesak a koporsó lábánál áll a Megváltó keresztje és a szenteltvíztartó. Ezeket is és a koporsót is virágok díszítik. A koporsón nagy esokor ibolya, valamint azalcából és exotikus virágokból kötött esokor díszel. A koporsó fekete színű és görög stílusban készült rézkoporsó, finom művü bronz ékítésekkel s üveg-tetőzetén át látni az elhunyt egész testét, amely a miniszterelnöki egyenruhát viseli. Az egyenruhán a Szent István-rend nagykeresztjének szalagja díszlik. Az elhunyt arca nincs eltorzuva. Látni rajta a lövések által okozott sebeket. A természet pálmákkal s egyéb délszaki növényekkel gazdagon díszítették fel, a koszoruk száma még egyre növekszik. Ma délelőtt nagyszámú közönség látogatta meg a gyásztermet.

Stürgkh gróf holttestét kedden délután 3 órakor a Michaelis-templomban beszentelik és azután a stájerországi Halbenrainba viszik, ahol a Stürgkh grófok családi sírboltjában helyezik örök nyugalomra.

Grác. Stürgkh gróf miniszterelnök temetése szerdán, e hó 25-én lesz Halbenrainban. A temetésre menő vendégek Grácból délelőtt 9 órakor kútonvonattal mennek Halbenrainba.

A holnapi temetésen őfelségét Lipót Szalvator főherceg fogja képviselni.

Háromnegyed három órakor a koporsót a ravatalon Ditrich prépost beszenteli, azután hatfogatu diszkocsin a Szent Mihály templomba viszik, ahol a gyászolók összegyűlnek. A templomban Piffi bíboros-hercegérsek szenteli be újlag, nagy papi segédlettel a koporsót. Ezután a gyászmenet a déli vasut pályaudvara felé indul meg, ahonnan este tíz óra negyven perckor Halbenrainba viszik, ahol szerdán délelőtt tizenegy órakor lesz a temetés.

A holnapi gyásznapi testületileg vesz részt az osztrák képviselőház elnöksége.

Stürgkh politikai gyilkosság áldozata.

(Adler dr. vallomása.)

Szinte hihetetlenül hangzik, hogy ebben a nagyszabású bűnügyben, a melyhez hasonló alig volt Ausztriában, nem végeznek nyomozást. Detektív munka nincs, mivel semmi szükséges okát nem látják. Adler Frigyes dr. beismerő vallomásával Toggenuburg gróf, Aerenthal báró és Meisl és Schadn szálloda személyzetének kihallgatásával teljesen tisztázódott a bűnügy. Ma délután a vizsgálóbíró újra kihallgatta Adlert és néhány óra múlva átvitték az ügyészség fogházába.

Adler Frigyes még mindig a rendőrigazgatóság első emeleti cellájának lakója. A me-

renylőt tegnap délelőtt lefényképezték, amely után a bécsi rendőrség újlag kihallgatta. A kihallgatást Jakob vizsgálóbíró, az országos törvényszéki tanácsos eszközölte és Stuckhardt Móric udvari tanácsosnak, a bűnügyi osztály vezetőjének hivatalos helyiségében folyt le és délután kezdődött egészen és éjfélig tartott.

Adler vallomásában többi között ezeket mondotta:

— Azért mentem a Meisl és Schadnba, hogy Stürgkh Károly osztrák miniszterelnököt megöljem. A korrupciót akartam eltávolítani. Ausztriát a legkorruptabb állammak tartom, mert nincs parlamentje, nincs ellenőrzése, ellenben szabad utja van a korrupciónak. Ismét hangsúlyozom, a merénylet tervét az érlelte meg végleg bennem, hogy a rendőrség a vasárnapra hirdetett gyűlést nem engedélyezte és a hatóságnak ezzel a tényével szemben ismét bebizonyítottam láttam igazamat. Ausztriában nincs parlament, nincs gyülekezési jog, épen ezért rendkívüli módon elszomorított. Megakartam mutatni pártomnak, hogy mit kell cselekednie az eszméért. Nemesak küzdeni, de cselekedni is kell akkor, amikor az emberek milliói a lövészárkokban teljesítik köteleességüket. Ugy éreztem, hogy ezt a köteleességemet nekem a front mögött kell teljesítenem.

Adler magatartása teljességgel pathológiai jelenség benyomását kelti, viselkedése egészen meglepi a rendőrségi és bírósági személyeket. Még a legelszántabb és legdacosabb merénylő is 24 órai fogság után megtörik, magabaszáll, ezzel szemben Adler egészen ellenkezően viselkedik, határtalan önteltséggel, büszkeséggel, mindig felemelt fővel, energikusan, határozott hangon beszél és büszkeséggel, önérettel vállalja a felelősséget.

Adler Frigyes szombatról vasárnapra és a vasárnapról hétfőre virradó éjszakákat nyugodt alvással töltötte el. Az örök figyelték, egy éjszaka sem ébredt fel, folyton mélyen aludt, olyan józúen étkezik, mintha nem is volna fogságban.

Tegnap délután megjelent a rendőrség épületében Adler Viktor, a szociáldemokrata párt elnöke és azt a kívánságát fejezte ki, hogy beszélni szeretne fiával. A különben is beteg és most rendkívülien megtört apának teljesítették kérését. Hatósági tanúk jelenlétében kizárólag családi ügyekről beszéltek, mely után igen érzékenyen bucsuztak el egymástól.

A legfantasztikusabb verziók keringenek a városban a gyilkosság lefolyásáról és előzményeiről. Így makacsul tartja magát a hír, hogy már napokkal ezelőtt névtelen levélben figyelmeztették a miniszterelnököt a készülő merényletre, de ő nem sokat tulajdonítva az anonim soroknak, nevetve dobta a papirkosárba és ezeket mondta volna:

— Bolondság, nekem semmi bajom sem történhet...

És Gorup bárónak, a rendőrség főnökének egyenesen megtiltotta, hogy detektívekkel kísértesse.

A merénylet ügyében az eddigi vizsgálat megállapította, hogy Adler beszámíthatósága minden kétségen felül áll. A szállodában alkalmazott pikkolótól, Stokhammer Rikárdtól több ízben kérdezősködött, hogy mag-

jött-e már a miniszterelnök. Amikor pedig megérkezett, ismét megkérdezte, hogy tényleg a miniszterelnök ül-e az asztalnál. Adler, aki különben nem dohányos, a merénylet előtt szivarra gyújtott, de alig egyet-kettőt szippantott csak. *Ez az egyetlen jele, hogy idegeskedett.* Két polgári ruhás detektív, akiknek feladatuk volt a miniszterelnököt őrizni, mondták:

— A miniszterelnököt folyton kísértük, még az étteremben is helyet akartunk foglalni, azonban ő *excelesiája a leghatározottabban kiutasított bennünket.*

Stukart rendőrfőtanácsos, a kihallgatások vezetője mondtotta:

— A vizsgálat eddig még nem derítette ki, vajjon összeesküvés fog-e fenn, avagy cinkostársak is volnának, hiszem azonban, hogy Adler egymaga csupán fanatizmusában követte el tettét. Cselekedete a háboru folytatására semmiféle befolyással nem lehet.

Aehrenthal Félix báró — ki tudvalevőleg a gyilkosságból kitolyon bokáján megsebesült és jelenleg a Löw-szauatoriumban ápolnak — a gyilkosság megtörténtéről a következőket mondtotta:

— Allandó asztaltársak voltunk a Meisel és Schadni étteremben és mindennap félegy körül volt a találkozásunk a fehér asztalnál. Rendszerint, ha előbb mentem az ebédre, meg szoktam várni a miniszterelnök urat, de szombaton, miután egy óra után sem jelentkezett, megrendeltem az ebédet, mert abban a hiszemben voltam, hogy többé már nem jön a kegyelmes ur. Csálódtam. Egy óra után néhány perccel feltűnt impozáns, szinte atlétaszerű alakja és nevetve mondtotta:

— Ma elkéstem egy kicsit. Borzasztó sok munkánk van mostanság.

Majd gyorsan rendelt. Azt hiszem, „menőt”, evett, melyet direkt az ő részére állított össze rendszerint az étterem vezetősége. Sietve evett és különösen derűs kedvben lévén, mentegelődzve mondtotta:

— Félnégyre minisztertanácsot hívtam egybe és még egy esomó ügyet kell elintézni és megoldozni.

Közben helyet foglalt asztalunknál Togenburg gróf helytartó és most már ő vitte a szót. Stürgkh figyelmesen hallgatta és néhol-néhol ötletesen fűszerezte elmés közbeszólással a helytartó fejtegetését a hadihelyzetről.

A miniszterelnök ur elfogyasztotta az ebédjét és kissé idegesen szólott az ételhor-dóra:

— Kérem, hozzák már a feketémet...

A fekete után rágyújtott egy szivarra, miközben elég hangosan mondtotta:

— Hogyha tényleg így áll a dolog, akkor fizetni fogok.

A pincér kiment, hogy beküldje a fizetőt és a rákövetkező másodpercben játszódott le a véres tragédia.

Mi egy sarokasztalnál ültünk, szinte izoláltnan a többi asztaltól. A tágas étteremben nem volt talán 15—20 vendőgnél több és egyáltalán, ami érthető is, nem fordítottam különösebb figyelmet az étkezőkre, melyek job-bára tisztékbl állottak. En szemközt ültem Stürgkh grófiál és épen valami érdekös apróságot meséltem el a kormányelnöknek, aki érdeklődéssel hallgatta. Hirtelen észrevettem, hogy Stürgkh arcifejezése megváltozik, szemét kimaraszti és erősen előrehajol. A miniszterelnök igen meglepetésben, azt hittem, hogy

valamit élesebben akar megfigyelni és azért hajol előre.

Ebben a pillanatban halk, zsongó szavakat hallottam, mintha azt mondta volna: „Alles hat seine Grenze“ (Mindennek megvan a maga határa), lehet azonban, hogy hallucináció volt az egész. Csak azt láttam, hogy a miniszterelnök hirtelen fel akar emelkedni és rémülten mondtta ki ezt a három szót: „Um Gottes willen...“ a következő pillanatban két pisztolydörrenés rendítette meg a levegőt és Stürgkh véresen bukott a földre. Esés közben még egy golyó sivitott Stürgkh felé, de ez nem találta. A meglepetés döbbenete szakadt a teremre. De ez a rémüldözö gémbördés csupán egy pillanatig tartott. Gyorsan hátra forfultam: merénylő sötétszürke kabátban, fekete kabát a fején, füstölő pisztolyal kezében biztos léptekkel a kijárat felé tartott. Valami állatiasan bárgyu kifejezés ült az arcán. Utána kiáltottam: „Megállni!“ A merénylő, mintha mitsem hallott volna, tovább ment. Rávettem magamat, a gallérijánál kaptam meg. A pincér segítségemre sietett, a pisztolyt akartuk kicsavarni a kezéből. Dulakodás közben elsült a fegyver és a golyó a bokamba szaladt. El kellett eresztennem a merénylőt, ki emelt hangon mondtta a köréje csoportosuló tisztéknek:

— Ne féljenek, nem szököm meg. Dr. Adler Frigyes vagyok, Adler Viktor birodalmi képviselő fia. Lakásom Sonnenhof-gasse 4 szám alatt van. Küldjenek rendőrt.

Ezalatt Attems gróf, aki a szomszéd asztalnál evett, odaugrott az áldozathoz, felemelte és a nyitott sebet, melyből magas sugárban ömlött a vér, egy szalvétával erősen átkötötte. Hiabavalónak bizonyult minden. A vérömlés oly erős volt, hogy a szlavette szinte pillanatok alatt véres ronggyá változott, melyen keresztül folytonosan szivárgott a vér. Mire az első orvosi segély megérkezett, drága jó barátunk, Stürgkh Károly gróf kiszenvedett.

A meggyilkolt miniszterelnök titkára Schenk dr. mondtotta:

— Az egész tragédia úgy hat rám, mint valami fojtogató, rémes álom. Tessék elképzelni, tegnap délben még meghallgatta referéndámat. Az egész hétre kiadta intézkedéseit. Végül boldog örömmel mondtotta: „Fogalmad sincs, micsoda különös nagy örömmre szolgál, hogy Öfelsége tegnapi audienciáján ismételten teljes bizalmát és megelégedését fejezte ki irányomba. A tegnapi napot a császár kegyes kijelentései valóságos ünnepnappá avatták a számomra.“ Szószertint ezeket mondtotta az elhunyt és hangja különösen meleg volt. Távozásnál ezt mondtotta: „Lemegyek ebédelni a Meisel és Schadnhoz, legkésőbb háromra légy te is itt, mert négy órára minisztertanácsot hívtam egybe.“ Ezt háromnegyed egykor mondtta és ötnegyed óra múlva véres fejfel hevert az étterem egyik sarokasztalánál.

A mai napon már a ravatalhoz bocsátotta a publikumot az osztrák kormány. A ravatalhoz egymásután érkeznek a koszorúk, köztük legelsőnek Bécs város nagy babérkoszorúja, fekete fátýollal bevonva. A pompás ravatalon elhelyezett nehéz ércokorsó felső üveglapján látható a meggyilkolt miniszterelnök halotti alakja. A látvány már nem olyan rémítő, mint amilyen a merénylet első óráiban volt, mikor a browning-golyók nagy átütési ereje folytán össze-vissza szakítva, kitépett szemmel, hatalmas vértócsában hevert a golyófurta koponya. Haberda tanár és ügyeskezü segédjei, kik a boncolást végezték, nagyoltésú varratokkal el-tüntették a browning csatos pusztításait és a vizsgálató szemnek most már csak a varrat

kik-cakos vonalai mutatják a golyók halálos utját.

Ma korán reggel tartották meg a hivatalos orvosi vizsgálatot a az ezzel kapcsolatos boncolást, amelynek eredményére vonatkozólag — a boncolást végző — Haberda tanár a következőket jelentette ki:

— A boncolás folyamán határozottan beigazolást nyert, hogy a miniszterelnök életét már az első golyó kioltotta. Ez a golyó az orrbőrénél tört fel a koponyáig és a homlokesson-ton ugrott ki. Tokintve a merénylet, illetőleg a fegyver és célpontjának rendkívüli közelségét, a golyó átütése felette erőteljes volt, olyannyira, hogy felütés közben az orrtől a koponyacsontig a balszemet kiugratta a szem-üregből. A második golyó az agysejtek közé furódott és műtétiileg kellett eltávolítani. A harmadik golyó a koponya erős elbillenése következtében célt tévesztett s a nyak felső részébe szaladt. Általában meg kell jegyezni, hogy a merénylő nem vette külön célpontnak az arc valamelyes speciális részét. A miniszterelnök ur ülő helyzetének tudható be, hogy a lövések iránya mind az arca koncentráld-tak, különben is lehetséges, hogy a harmadik golyót a szívnek irányította a merénylő, ami a miniszterelnök egy védekező mozdulatából is kitűnik. Mikor ugyanis a merénylet után felfektettük az asztalra az áldozatot, a jobbkezt görcsösen tapasztolt a szívére. Lehet azonban, hogy ez a mozdulat nem is annyira védekező jellegű volt, mint inkább önkéntelen gesztusa volt Stürgkh grófnak, ki látva a rámeresztett pisztoly csövét, önkéntelenül a szívéhez kapott. Maga a halál félperc alatt következett be.

Az osztrák kormány a parlamenti szokásnak megfelelően, vasárnap beadta lemondását. A király még nem döntött, hanem megbizta a kormányt az ügyek további vezetésével. Hohenlohe herceg, belügyminiszter hosszabb magánkihallgatáson jelent meg a királynál. Hírlik, hogy a meggyilkolt miniszterelnök utódjául őt nevezik ki, amikor is a kabinet részleges rekonstrukciója várható. Néhány miniszter ugyanis letenné tárcáját.

A gyilkosság hatása a külföldön.

Berlin. A Vorwärts című lapban Stamper a következőket írja: Adler Frigyes nem volt gyermek, hanem beteg ember, aki a politikai munka feladatai alatt, ezekben a súlyos időkben, amelyre nem termett reá, lelkileg összeomlott. Zavaros tette pártunk során kívül állította.

Frankfurt. A Frankfurter Zeitung Stürgkh meggyilkolásáról a következőket írja: Ugy Berlinben, mint az egész német birodalomban nagy megütközéssel fogadták az osztrák miniszterelnök meggyilkolását s a sajtó eddigi nyilatkozataiból kiderül, hogy a közelebbi körülmények tisztázódásáig az eseményt tartózkodással ítélik meg. Amde egyhangulag hangoztatják, hogy a sajnálatos esemény a legesekeiyebb befolyással sincs a bécsi és berlini kormányok szilárd fegyverbaráti együttműködésére. A központi hatalmak ellenségei a legcsekélyebb reményt sem tűzhetik a gyilkossághoz, amely egy örült ember rémtette.

A keszthelyi választás. Keszthelyről jelentik, hogy Teleki Pál grótot a keszthelyi választókerület ma reggel alkotmánypárti programmal képviselővé választotta.

Románia orosz protektorátus alatt.

(A román hegyi területek feladása.)

— Távirati tudósítás. —

Bern. A Times harctéri tudósítója jelenti a román főhadiszállásról: Meglátogattam a román seregek új hadállásait, amelyek körülbelül tizenkét mértföldnyire vannak az erdélyi hegylánc magaslataitól. A terület természeténél fogva olyan, hogy a románok itt sokáig tarthatnák magukat. Jelenlegi helyzetük nem közvetlenül aggasztó, azonban egy nagyobb ellenséges haderő összevonása újabb veszedelmet idézhet elő.

Legfőbb ideje, hogy a nyugati hatalmak belássák, hogy milyen rendkívüli fontossága van Romániának a szövetségesek ügyére. A németek, elfoglalván Romániát, nagy segítséget nyernének a petróleum forrásokban, élelmezési szempontból pedig olyan előnyre tennének szert, ami ellensúlyozná a brit blokádot. A Duna torkolatának és a termékeny román síkságok elfoglalásával a háború nagyon megosszabbodnék.

Civrieux őrnagy beismeri a „Matinban“, hogy a románok helyzete igen kritikus Erdély határára. Szövetségesünk hadseregének helyzete szétosztva a 600 kilométer hosszú hegylánc számos szorosánál rendkívül súlyos, különösen azért, mert minden közlekedési vonal híjjával van. Romániának egyetlen stratégiai vasúti vonala sincs, amely lehetségessé tenné a gyors átcsoportosítást, a különböző szorosok közt való seregeltolásokat, ami pedig tekintetbe véve az ellenség intenzív támadásait, igen szükséges lenne. Falkenhayn a legrövidebb idő alatt ahhoz a szorozhoz vonhatja össze haderejét, ahol épen támadni akar.

Zürich. Az angol lapok tudósítóik pétervári és bukaresti jelentéseit közlik, amelyek érdekesen világítanak rá a román állapotokra.

Falkenhayn német tábornok erdélyi hadműveleteinek első sikerei után — szerintük — Diamandi pétervári oláh követ sürgős kihallgatást kért Stürmer miniszterelnök útján a cártól a maga és a kiküldendő oláh katonai meghatalmazottak számára. Stürmer a kérés teljesítése előtt magához kérte Diamandit, hogy megtudja, mik azok a kérdések, amelyeket az oláhok a cártól szívesen tenni akarnak. Közölte a miniszterelnökkel, hogy megbizásból, pozitív ígéretet akar a cártól, annál inkább, mert eddig segítséget nem, csak ígéretet kapott. Stürmer nyomban begombolkozott és hidegen tudtára adta a követnek, hogy a segítség módjáról és mikéntjéről a vezérkar meghallgatásával a minisztertanács határoz. A kérés előterjesztése így csak a minisztertanács állásfoglalása után volna időszerű. Diamandi ezt a választ nyomban közölte kormányával, ahol nagy konsternáció támadt. Szemben az orosz miniszterelnökkel a francia, angol és olasz követek a leghatásosabb támogatást ígérték Diamandinak. Az angol követ több ízben fordult kormányához is, amely ezután napokon keresztül közvetlenül tárgyalt az orosz kabinettel.

Románia ekkor már elejtette követelő hangját, alighanem mert észrevette, hogy túlságosan gyorsan és túlságosan nagy hangsúlyal követelte a szerződés betartását. Új viszony alakult ki. Oroszország a hibák okozójának eltávolítását követelte és ebben támogatta Franciaország is. Az oláh nemzeti érzékenység kimélése céljából a hadseregvezetésben beállott eltulodásokat nem hozták nyilvánosságra és a parancsnokságokkal megbízott franciák és

orosz tábornokok katonai tanácsadókként szerepeltek.

Közben az orosz főhadiszálláson a cári elnöklésével katonai tanácskozás volt. A román hadvezetés ismertette a hadihelyzetet és előterjesztést tett a segítség módjairól. Utána Ivanov tábornok beszélt. Órák hosszat fejtegette álláspontját. Éles kritikát mondott a román hadvezetésről és azzal végezte, hogy az előzmények után a román hegyi területet föl kell adni. A fejtegetést és annak konklúzióját a haditanács magáévá tette. Diamandi, aki ott volt a főhadiszálláson, nyomban audiencián jelent meg a cárnál, aki megnyugtatta, de közölte is egyben, hogy a román hadműveletnek a vezérkar határozatahoz kell igazodnia. Diamandi távirati értesítésére Bukarestben minisztertanács ült össze, amely elhatározta az orosz föltételek teljesítését. Másnap megjelent az ismert kommuniké, mely meglepetésszerűen bejelenti a román területnek a csernovic-bukaresti vasúti vonalig való feladását.

A kulisszák mögött történt dolgok oláh indiszkréción folytán lassankint kiszivárogtak és híruk elterjedt. Az oláh közvélemény Oroszországot teszi felelőssé a helyzetért. Bukarestben a legnagyobb elkeseredést kelti, hogy az intézkedés joga csak forma szerint az oláh vezérkaré, tényleg az oroszok és franciák kezében van.

Genf. Oroszország és Olaszország a boulognoi konferencián nem vettek részt. Amde a politikai és katonai határozatokról értesítették mindkettőt. Briand sajtóirodája ugyan szűkszavú s csupán csak annyit közöl, hogy a hatalmak megegyezést létesítettek a nyugaton és keleten, a következő héten végrehajtandó hadműveletekről. A párisi Journal a konferenciával kapcsolatban ama aggodalmának ad kifejezést, hogy a Romániának szánt segítség nem lesz idejében eljuttatható rendeltési helyére.

Páris. Az Havas ügynökség jelenti Bukarestből: Az oláhok Erdélyben ötszörös és hatszoros erővel voltak kénytelenek felvenni a harcot és minimálisan háromszoros tulerővel harcoltak. Az aránytalanságok kiegyenlítésére jelentékeny csapaterősítéseket küldöttek erre a frontra, azonban a németek olyan hatalmas tulerővel léptek fel, hogy Románia egymaga képtelen velük szembeállani. A távirat jelenti még azt is, hogy a fővezérséget Ferdinánd király veszi át és a tulajdonképeni vezérést pedig Berthelot francia tábornokra és egy orosz tábornokra bizzák.

Elfogták a budapesti kegyilkost.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Az angyalföldi kegyilkosság ügyében ma délután újabb fordulat állott be, amennyiben a holtponton lévő nyomozást a véletlen előmozdította.

Ma az egyik Lipót-köruti ékszerüzlet előtt két kisleány a gyűrűket csodálta, amikor egy magas, teketeruhás ember hozzájuk lépett és az egyik kis leány száját hátulról betogta és azt mondta:

— Ugy, gyűrű kellene? Nézd, nekem van! Ha akarod, neked adom.

Azzal lehuzva gyűrűjét, azt a kis leány ujjára huzta, majd besietett a szomszédos cukorka-üzletbe, ahonnan cukorral tért vissza.

Közben a kisleányok fellármázták az utcát és hatalmas csődület támadt. A véletlenül jelenlévő detektív az erősen ittas állapotban lévő férfit elfogta és a főkapitányságra vitte.

Kihallgatni még addig nem lehetett, mivel süketnek tetette magát és a hozzá intézett kérdésekre nem válaszolt. Állaja azonban feltűnően ráillik a gyilkosról nyert személyleírásra.

Nem bántották az oláhok a bankokat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Deutsch Armin, a Magyar Általános Hitelbank főnöke tegnap kimerítő levelet kapott Brassóból Deppner Mihály nevű raktárnoktól, amely levél szerint a Hitelbank Kolostor-utcai helyiségei teljességgel elkerülték az oláhok pusztító kezét.

— Az első oláh patrull — írja Deppner — kedden délután 3 órakor érkezett meg Szászhermány felől. A patrullt, mely mindössze néhány emberből állott, egy hadnagy vezette. Ez a patrull elzárta a Petroleumgyár és az országot közlő utat.

Deppner, mikor az oláhok megérkezését látta, nyomban a városba sietett, felkereste dr. Baiuleszku orvost, akit az ellenség később a város polgármesterévé nevezett ki és védelmet kért a Magyar Általános Hitelbank részére.

Másnap Baiuleszku egy Joneszku nevű őrnaggyal meg is jelent a Hitelbanknak a Máv. pályaudvarnál lévő raktárainál, elkérte a raktárnoktól a bank könyveit, feljegyeztette mennyi és minő áruk maradtak vissza a raktárakban, azután a következő kijelentést tette:

— Minden, ami itt maradt, most már a román állam tulajdona.

Később egy vegyes bizottság érkezett a bank helyiségeibe, megvizsgálta a pénztárakat, lepecsételte az ajtókat és eltávozott. Többet nem törődtek a bankkal. Vagy elfeledtek róla, vagy pedig nagyon sietős volt a visszavonulásuk.

A bank Safe-depositja teljesen érintetlen. Az egyik pánccéltől, például a napokban Brassóban jött és elhozta a fiókjában lévő 60.000 korona értékét. Mikor a román háború kitört, ez a bérlő nem volt Brassóban és így a bank, kulesok hiányában kénytelen volt a fiókot, értékeivel egyetemben ott hagyni. De más, jelentős értékeket tartalmazó fiókok is maradtak a pánccélszekrényben. Ezek is sértetlenek.

Az oláhok bevonulásukat követő napok egyikén a közúti vasutnak a várost behálózó sinjein vasúti kocsikat hoztak az utcákra és ezekben halmozták fel a gyárak és állami, valamint hatósági épületek berendezését. Mindezt az általános jellegű városrablás megtörtént, következtek a magánlakások. De ennek a fosztogatásnak már nem volt hivatalos jellege.

Az oláhok különben a Máv. pályaudvarnál levő Porr-féle raktárban, valamint a szász mezőgazdák raktáraiban óriási mennyiségű élelmiszert és hadiárut halmoztak fel. Szemmel láthatólag hosszabb időre rendezkedtek le Brassóban s ez volt az oka, hogy a váratlan visszavonulásuk következtében beállott pánikban az összeharcolt rengeteg értéket ott kellett hagyniok.

Hollósi Andor, a Pesti Magyar Kereskedelmi bank igazgatója közölte, hogy Adler Jakab, a brassói fiók cégjegyzője a napokban Brassóban járt és a fiók helyiségeit lepecsételve, kifogástalan rendben találta. Semmi sem hiányzik. A pánccélszekrények, az egyes fiókokban visszamaradt értékekkel egyetemben érintetlenek.

Felmondja a város a gázgyári szerződést.

(A hármass bizottság határozata.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

A jogügyi, pénzügyi és műszaki bizottságok tagjai ma délután négy órakor Varjassy Lajos polgármester elnöklésével ülést tartottak, hogy folytassák a gázgyári szakértők elaboratumának tárgyalását. Az ülésre Aradra érkeztek Ripka Ferenc dr. és Bernauer Izidor budapesti gázgyári igazgatók, akik a város felkérésére a kérdésben szakértői véleményt készítettek.

A hármass bizottság ülését négy órakor nyitotta meg Varjassy Lajos polgármester. Bejelentte, hogy a bizottság legutóbbi ülésének határozatához képest a fővárosi szakértőket meghívta, azok az ülésen jelen vannak és a bizottság nevében üdvözölte őket. Ezután felkérte Zádor Imre gépüzemigazgatót, hogy a szakértői véleményt röviden ismertesse.

Az igazgató előadta, hogy ez év végén jár le a városnak az a joga, hogy a gázgyárral kötött szerződését felmondja. Ha ez év végéig nem mondja fel a szerződést, akkor a város a gázgyár megváltásának jogától negyven évre elesik. A városra nézve előnyös feltétlenül az lenne, ha a szerződést a város felmondaná. A legjobb és a legsúlyosabb indok, amely e mellett szól, a szakértők véleménye. A szakértő urak, akik az országnak legelső szakértői — mondotta a gépüzem-igazgató — rendkívül alapos és pontos szakértői vizsgálat után dolgozták ki az előttünk levő véleményüket. Tudvalevő, hogy a város terhei napról-napra emelkednek és a városnak mindig új és új jövedelmi források után kell nézni.

Tudjuk azt is, hogy a modern városi politika szerint épen az üzemek házi kezelésbe vétele az, ami a városnak az új jövedelmi forrásait jelenti. A polgárság által az üzemhez való hozzájárulásokat, a házi kezelésbe való vétellel, a polgárság összesége élvezi. Egy kimutatás szerint Magyarországon 1912-ben már tizenhét gázgyárat vettek különböző városokban házi kezelésbe harmincöt gyár közül és ugyanakkor 394 gázgyár közül 22 nem volt házi kezelésbe véve. Véleményem tehát az, hogy méltóztassák a törvényhatósági bizottságnak indítványozni, hogy a gázgyári szerződést ez év végéig bontsa fel és a gázgyárat váltsa meg.

A gépüzemigazgató határozati javaslatához elsőnek Koromzay Frigyes igazgató szólott hozzá, aki kijelentette, hogy nem ért egyet Zádor álláspontjával. Altalánosságban az a nézete, hogy az aradi gázgyár a szerződés megtevelő meghosszabbításával jobban várhatik hasznára a városnak, mint a házi kezelésbe való vétellel. Ennek azonban bővebben való megindokolását fentartja magának a közgyűlés alkalmára. Csak pár szóval szeretne rámutatni azokra a dolgokra, melyeket a szakértői vélemény pontos átanulmányozása után megállapított. Kifogásolja elsősorban, hogy a szakértők a megváltás esetén nem a forgalmi árat vették számításul, hanem a becslés szerinti árat. A kettő között pedig nagy különbség van és ezzel nagy érdekelintézet állítottak fel a város és a gázgyár között. Hozzá lehetett volna számítani a becslés szerinti arhoz mindjárt a perköltségeket is. A szakértők szerint a tiszta nyereség, ha a város saját kezelésébe venné a gyárat 39.000 korona lenne s ezzel szemben 32.600 korona lenne az az ellenérték, melyet a gázgyár koncessziós alapon szerződésileg biztosít a városnak. Ezután több műszaki szempontot sorol fel, melyek mind amellel szólnak, hogy a gázgyár megváltása a városra nézve nem jelentene komoly hasznót és az nagy kockázattal járna. Inkább folytatni kellene a gyárral a tárgyalásokat és igyekezni kellene olyan megegyezést létesíteni, amely a városra nézve kockázat nélkül is azt a jövedelmet biztosítaná körülbelül, melyet a szakértők csakis a megváltás útján remélnek elérni. A gázgyár mostani ajánlatát őt sem tartja kielégítőnek, de nem tartja valószínűtlennek azt, hogy a tárgyalások folyamán a gyár

nem tenne sokkal előnyös ajánlatot. Javasolja épen ezért, hogy szólítsa fel a város a gázgyárt újabb tárgyalásokra és csak ha ezek a tárgyalások nem vezetnének eredményre, akkor december végéig amugyis eléendő idete lenne a városnak arra, hogy a szerződést felmondja.

Fényes Dezsőnek szintén kifogása van az ellen a javaslat ellen, hogy a gázgyárat a város megváltsa. Kijelenti ugyan, hogy ő is hatása alatt áll annak a hangulatnak, hogy a gyárat megváltsák. De ő is azt tartja helyesebbnek, ha újból felvennék előbb a tárgyalásokat a gázgyárral.

Nemess Zsigmond dr. sem fogadja el a gépüzemigazgató határozati javaslatát. Kertész Miksa ellenzi, hogy újabb tárgyalást kezdjenek a gyárral. Nagy Sándor szintén a megváltás érdekében szólal fel.

Ezután Adler Andor szólal fel. Őt is az a gondolatmenet vezérli, ami a gépüzemigazgatót, ő is azt tartja, hogy a városi terheket csökkenteni kell. És ha a megváltással ezt garantálva látná, akkor ő is nyomban a határozati javaslat mellett szólna. Erre nézve azonban nem lát garanciát. Nem pedig azért, mert van már némi tapasztalása a városi üzemekről. Ki, jelenti ezek után, hogy ő maga is azt tartja, hogy okvetlenül fel kell mondani a gázgyárral kötött szerződést, de ezután kezdjen a város új tárgyalást, amire elég ideje lenne, mert hiszen a felmondás és a megváltás között három éve van. Tehát a város nem fog feladni jogából semmit sem, ha felmondja a szerződést.

Parecz Béla dr. annak az aggodalmának adott kifejezést, hogy a földgázt pár év múlva Aradon is bevezetik és ebben az esetben az aradi gázgyárnak egyik legnagyobb része felesleges lesz. Ezért sem helyeselné a megváltást. Reisinger Sándor dr. épen a földgáz bevezetése esetén tartja szükségesnek a gázgyár megváltását, hogy azt akkor a város a kezében tarthassa.

Ripka Ferenc dr. a budapesti gázgyárak igazgatója szólal fel ezután és egyenkint reflektált az elhangzott megjegyzésekre. Először is Fényes Dezső ama fejtegetésére, hogy a szakértői véleményben bizonyos optimisztikus tendenciát lát, kijelenti, hogy amikor hozzákezdtek a szakértői vélemény elkészítéséhez, amikor megkezdtek a vizsgálatokat, akkor nem várt volna ilyen eredményt, akkor ő is pesszimisztikusan nézett a vizsgálat elé, időközben azonban híven a tapasztaltakhoz, véleménye alaposan megváltozott. Alapos okuk volt arra, hogy véleményükben ne a forgalmi értéket vegyék alapul, hanem a becslés szerinti értéket. Különbözik a fővárosi gázüzemek megváltásakor a beszerzési és nem a forgalmi értéket állapították meg. Rámutat ezután arra, hogy nemcsak a fővárosban, hanem mindenütt a vidéken is az üzemek házi kezelésbe vétele igen szép eredménnyel járt. Debrecen város gázgyára, mióta üzemét házi kezelésbe vették 170.000 korona felesleget mutatott ki. Nem kifogásolhatja azt sem senki, hogy a gyár házi kezelésbe való vétele esetén a gáz árat a véleményben felemelték, mert most az a helyzet, hogy a gáz ára mindenütt emelkedni fog. Németországban az egész vonalon már is felemelték a gáz árat, amit azután itt is emelni fognak. Ha a gyárat a város nem veszi házi kezelésbe, akkor még nem lesz biztosítva az ellen, hogy a gáz ára nem fog emelkedni. A magasabb kalkulációt szükségessé tette a szén árának hatalmas emelkedése, de nagyobb-e ma már a munkaerőnek is az ára. Arról le kell tenni, hogy olyan áron vásároljunk szenet, mint a háború előtt. Lehet, hogy esetleg visszatetszést fog kelteni, hogy a város árdrágitással kezdi az üzemét, de az amit a polgárság a gázért fizetni fog, az közpénz lesz és a közönségnek a magasabb árak fizetéséből meg lesz az az előnye, hogy ez a közpénz a közönségi adónak és a pótdadónak csökkentésére fog szolgálni. Ha azonban a mostani árak mellett ejtették volna meg a számításokat, akkor is huszonhárom évre 23.000 koronát jelent a differencia. Vannak olyanok, akik azt mondják, hogy a jövedelmező égre nézve a vélemények igen rózsás színben tüntetik fel a helyzetet. Meglehet, hogy ez tényleg optimisztikusnak látszik, de meg kell jegyeznie azt is, hogy úgy látszik a gázgyár rajta van, hogy meghosszabbítsa a város a

szerződését. Minél jobban igyekszik a gyár meghosszabbítani a szerződést, annál jobban mutatja azzal, hogy a gázgyár egy igen jó üzlet, mert ha rossz üzlet volna, semmi oka sem volna utána szaladni. Megemlíti ezután, hogy a háztartási gázfogyasztás állandóan növekszik. És ha módot találnak, némi kis kereskedelmi érzékkel arra, hogy a közönség a háztartásban felhasználhassa a gázt, akkor a háztartási gáz fogyasztásának igen nagy jövője van. A felszereléseket olcsón és könnyű részletfizetések mellett kell a közönség rendelkezésére bocsátani. Németországban már ott tartanak, hogy a felszerelést, a reschók és fűtőkészülékek felállítását egy bizonyos gázmennyiség fogyasztásának biztosítása mellett díjtalanul adják és ezzel kimondhatatlan nagyarányú terénemot adnak a háztartási gáz fogyasztásának. Ha a földgázt bevezetik, eminens érdeke a városnak, hogy azt maga tartsa a kezében. Igaz az is, hogy a vállalat átvétele csakis szakszerű vezetés és kezelés mellett lehet egy jövedelmező vállalat. Arra a kérdésre, hogy ha a város átveszi az üzemet, képes lesz-e azt produkálni, amit most elér a gyár, arra őszintén azt teheti, hogy igenis képes lesz. Nem tudja feltételezni, hogy Arad törvényhatósága nem fogja tudni azt eredményt elérni, amit egy magánvállalat. Csak két dolog kell: egy becsületes és arra való ember, akit ne sógorság és atyafiság ültessen az üzem élére és a másik fontos kellék, hogy adja meg a város a módját annak, hogy ez az ember ottan szabadon mozoghasson. Mert üzletet szabályrendelettel nem lehet csinálni. Ha szabályrendeletet alkotnak, azt csakis az ellenőrzés céljából tegyék, de adjanak módot arra, hogy az üzemvezető kereskedelmi érzékével vezethesse a gyárat. Ha pedig ezt szerencsésen megoldották, akkor nem férhet hozzá kétség sem, hogy a város kezelésében ugyanannyit, sőt sokkal többet fog jövedelmezni az üzem. Nyugodtan állítja, hogy ez a vállalat a város kezelésében többet fog produkálni, mint magánkezelésben.

Ezután Bernauer Izidor, a budapesti gázüzemek műszaki igazgatója, műszaki szempontból világította meg a szakértői véleményt és a gázgyár megváltását feltétlenül ajánlotta.

Adler Andor és Nemess Zsigmond amellel szólal fel, hogy a szerződés felmondása után a város oly irányban kezdjen tárgyalást a gyárral, hogy az alapszerződés összes kikötései revízió alá kerüljenek. Ripka Ferenc dr. erre azt válaszolta, hogy ne a felmondás mellett, határozzanak, hanem a megváltás mellett, mert a szerződés meghosszabbítása esetén csak arról lehet szó, hogy a vállalat nyereségéből bizonyos felesleget ad a városnak, mert hiszen ő szedi le a tejfölt. Épen ezt a tejfölt kellene a városnak leszedni. Végül Szathmáry János és Koromzay Frigyes felszólalása után Varjassy Lajos polgármester indítványára a bizottság egyhangulag kimondotta, hogy a gázgyárral kötött szerződés felmondását fogja javasolni a városi törvényhatóságnak.

A polgármester még meleg hangú köszönetet mondott a szakértőknek a bizottság nevében megjelenésükért.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Halálra ítélték Kornilov orosz tábornok szöktetőjét. Pozsonyból írják: Az itteni cs. és k. hadosztály bíróság e hó 19-én és 20-án tartotta meg a főtárgyalást az ellen a cseh katoná ellen, aki ez év augusztusában a községi fogolytáborból szökni segítette Kornilov Georgievits Lavre orosz tábornokot, a 46. orosz gyaloghadosztály volt parancsnokát. A szökésben segédkezőt nyújtott a tábornoknak fővadászot kívül még Gutkovszki Romuald dr. orosz ezredorvos, Cseszarszki Dimitri, orosz gyalogos, a megszökött tábornok tisztiszolgája, Martjanov Konstantin, Veszelov Pieter orosz gyalogosok, akiket a hadosztály bíróság szintén vád alá helyezett, de a főtárgyaláson fölmentették, míg a cseh katonát, Morák Ferenc 12. sz. osztrák Landwehrezred gyalogosát az állam ellen elkövetett büntette címén két általi halálra ítélték. Jellemző a halálra ítélt cseh katoná konokságára, hogy míg a többi vádlott az ítélet kihirdetésekor — bár rájuk az ítéletelő volt — könyezni kezdett, Morák cinikus nyugatonmal fogadta a halálos ítéletet.

Stürgkh gróf — nős volt.

(Egy titokban maradt házasság.)

— Távirati tudósítás. —

Stürgkh, a meggyilkolt osztrák miniszterelnök, mint most utólag kiderül, nős volt. A házasságról csak kevesen és a miniszterelnök legmeghittebb barátai tudtak csupán.

A meggyilkolt államférfi szerelmi regénye régebbi keletű.

Élt Bécsben egy Fuchs Hermina nevű magyar származású, ragyogóan szép zsidó leány, akinek Budapesten és Pozsonyban kiterjedt családja van ma is. Stürgkh mintegy husz esztendővel ezelőtt ismerkedett meg Fuchs Herminával, abban az időben, a mikor az osztrák kultusz-minisztériumban még egyszerű fogalmazó volt. A leány külső szépségével és nem mindennapi szellemi tulajdonságaival annyira magához tudta fűzni a grófot, hogy később 1891-ben, mikor már reichsrathi képviselő volt, elhatározta, hogy feleségül veszi.

A előkelő bécsi társaságok nyilvános botránynak tekintették volna, ha egy Stürgkh gróf a császárvárosban köt házasságot az egyszerű bécsi kereskedő leányával. Ezt a botrányt akarta elkerülni a fiatal képviselő, amikor arra szánta el magát, hogy a Fuchs Herminával való barátságát külföldön teszi törvényessé.

Elutazott szerelmesével Nizzába. Ott a gyönyörök városában, távol mindentől, ami rideg és etikettszerű, elbujva a feudális osztrák arisztokrata

társadalom szeméi elől: polgári házasságot kötött Fuchs Herminával. A házassági tanúk egyike, az épen Nizzában tartózkodó, későbbi osztrák miniszterelnök: Bienert báró volt, akit régi, meghitt barátság fűzött Stürgkhhoz.

A házasság titokban maradt. Ha kiderül annak idején, talán nem esett volna most a gróf Adler dr. merényletének áldozatul, mert annyi bizonyos, hogy Stürgkh karrierje megakadt volna valahol, ha köztudomásúvá válik, hogy a gróf felesége nem rangbeli nő, hanem származására nézve egy sorban van egy másik szép és magasba törő asszonnal, akinek férje ugyan a Lajthán innen, de mégis Stürgkhel egy időben volt miniszterelnöke a monarchia másik államának.

Amit Lukács Lászlónak bűnéül senki föl nem rót Magyarországon, azt az osztrák maradiság sohasem tudta volna megbocsátani Stürgkh grófnak.

A meggyilkolt miniszterelnök házassága egyébként gyermektelen maradt. Mint érdekességtáviratozza tudósítónk, hogy Sperling J. Jenő budapesti kályhagyáros üzletét — rokoni haláleset címen — bezárta és Bécsbe utazott. Bécsből pedig azt jelentik, hogy Stürgkh grófné a gyilkosság napján nem volt Bécsben és csak vásárnap érkezett vissza férje ravatalához.

A trafikban aranyért sem kapsz szivart, ha nem vagy személyes ismerőse a trafikos urnak, vagy kisasszonynak.

— Nincs! mondtam már, hogy nincs! Ne kérjen! Holnap vagy holnapután majd lesz. Se dohány, se szivar, alászolgája. Szivjon levegőt és efféle szelid megnyugtató szavak hangzanak el.

A dohányméregtől inficiált szegény halandó azonban nem tud belenyugodni a változatlanba s kér, könyörög, instanciát nyújt be, hogy egy rosszul szelelő füstölő mérgét kaphasson fogai közé. De nem kap tisztelt publikum, nem kap, ha csak a trafikos mamának nem személyes ismerőse. Ellenben délután, amidőn a zárt ajtón megjelenik az immáron jól ismert kis tábla ezzel a felirással: Zárva! ugyanakkor bent az üzlet hátsó részében megkezdődik a csomagolás. A protekció kedves munkája. Finom trabukók, sárga médiák, nagyhasu brittanikák kerülnek egymás mellé szép kis formás csomagokba. Ez az X. uré, ez az Y-né és így tovább. A kirakat előtt pedig üres hülniket, megfakult dobozokat nézeget a füstért sóvárgó protekció nélküli tömeg.

Sőt ma már ott tartunk, hogy szórakozni sem lehet protekció nélkül. A színházban, a mozik pénztára előtt csupa egyforma válaszokat kap a pénztárcája után kapkodó emberiség.

— Nincs jegy kérem, elfogyott!

Legjobb esetben, ha nagyon szerényen, vagy nagyon arrogánsan viselkedünk, a következő választ kapjuk:

— Olyan jegy, amelyet kér, nincs, de öt koronással vagy 20 fillérel szolgálhatunk. Tudniillik öt koronással akkor, ha az illető fellépése és ruházata egész biztosan elárulja, hogy öt koronás jegyre nem telik neki. S 20 filléres jegyet kínálnak akkor, ha a fentnevezett tulajdonságok azt árulják el, hogy az illető az ugynevezett jobb körökhöz tartozik.

Bezzeg, mindjárt van jegy, ha a protekció megszólal. Ennek a protekciónak nem okvetlenül szükséges, hogy emberi ajk beszédjék révén nyilatkozzék meg; olykor elég egy-egy hét, vagy kilenc áru korona saava is.

Tegnap történt meg az egyik mozgósínház pénztára előtt. Egy jól öltözött ur fordult a egyes kisasszonyhoz, aki azonban ügyet se vetve rá, dobta ki a kis fülkéből a stereotip választ:

— Csak 60 filléres jegyünk van.

Az elegáns ur szó nélkül pénztárcájához nyúlt, letette a kisasszony elé a padra s így szólt: — Sebaj, kérek egy 60 filléres jegyet.

A kisasszony odanézett a tárcára s egy 9 águ koronát s alatta egy diszes monogramot pillantott meg. Billentyűszerű szép fogai kivillantak az ajkai közül, szóval mosolyogni kezdett. S azonnal így szólt:

— Pardon kérem, van az Ön számára: egy koronás jegyem is.

Méltóztatnak látni ez a háborús protekció. Amíg a békében csak zsiros állásokért husos fizekért mozgósították a protekciót, addig, ha bosszankodunk is, nem fájt annyira, mint most, midőn zsirért, husért, lisztért, mozijegyért s más efféle horribilis nagy dolgokért kell a protekció segédelméhez fordulni.

LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Az oroszok megszállta területek lakói nem orosz alattvalók.

Posen. Pétervári jelentések szerint az orosz-bukovinai határon levő osztrák helységekben gyakoriak voltak a rablások és fosztogatások, akiknek tetteseit, amikor elfogták, kiderült, hogy osztrák alattvalók voltak. Az orosz vizsgálóbíró erre kijelentette, hogy nem illetékes az idegen alattvalók felett orosz törvények értelmében itélkezni. A lucki törvényszék erre ama véleményének adott kifejezést, hogy a megszállott területek már nem Ausztria, hanem Oroszország fennhatósága alá tartoznak. Ebben az ügyben a legfőbb orosz jogtanács a hadvezetőséghez fordult, mire ez kijelentette, hogy a katonailag megszállott területek lakói, ama ország alattvalói, amelyekhez a megszállás előtt tartoztak.

Ugyancsak a pétervári lapok írják, hogy a menekültek között van tízezer gyermek, akiket az oroszok visszavonulásuk alkalmával magukkal hurcoltak.

Krakó. Wolhyniában június másodikától szeptember tizedikéig százhuszonnégy német birtokot tulajdonítottak el az oroszok.

Berlin. Wolff-jelentés szerint e hó 22-ének reggelén ellenséges vizirepülők megtámadták Kelet Frizlandi szigeteinket. A támadás eredménytelen volt, semmiféle kár nem történt. A tengerészeti vezérkari főnök.

Luganó. A Secoló Szalonikiből érkezett jelentése szerint, az entente hatalmak követői 20-án megjelentek az ideiglenes kormány külügyminiszterénél, Politissnél, kinek kinevezéséhez szerencsét kívántak, miáltal az entente hatalmak az ideiglenes kormányt, mint tényleg létezőt elismerték.

Berlin. Az angol kormány nemcsak fekete, hanem fehér listákat is készít, amely utóbbiakban felsorolják azokat a cégeket, amelyek szállíthatnak. A listákat kiegészíti még egy titkos lista is, amely egy részt az európai kereskedelem ellenőrzésére, másrészt a semleges államok tiltakozásának kijátszására szolgál. A titkos listákat ugyanis nem publikálják, hanem csupán csak az angol ellenőrző állomásokkal közlik s Anglia így szintén elegendet tesz a semlegeseknek, tényleg azonban továbbra is ellenőrzi kereskedelmüket.

Kopenhága. György görög herceg, a király livére, tegnap Londonból Párisba érkezett. Londonban a herceg a királlyal és a kormány-nyal folytatott tárgyalásokat.

Mindenhez protekció kell.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Protekció nélkül nem igen tudunk mi élni azelőtt sem, csak nem éreztük annyira, nem esett olyan rosszul, mint most. A béke protekciója szelidebb és türethetőbb volt, a háborúé egy kis pitáris kellomenlen és mindenkifölött arrogáns. Bécsben miről volt szó? Csekélyeségekről. Ki legyen miniszter, kuriai elnök, pénzügyigazgató, stb. ehhez kellett a protekció, ilyen semmisségekért mozgult meg olykor egy fél ország, a nagynéném — nagybátyja, a keresztanyám öreg apja, a sógorom csillagkeresztes ápolónője és a többi... Micsoda elenyésző csekélyesség ez a háború protekciójához képest? Hiszen azért, hogy X. vagy Y. lett a miniszter, a királyi tanácsos, vagy országos felfegyverzési főfelügyelő: azért mindenki jóllakhatott, különösen az, akinek még pénze is volt hozzá, de most kit érdekel az ilyen pitáris protekció? Most, amikor tele lehet pénzzel ez a kövér erszény: akkor sem tudok jóllakni, ha nincs protekcióm.

Igenis így van. Magyarhonban nagyobb szükség van a protekcióra, mint valaha. Tetszett-e már járni mostanában élelmiszerüzletben? Akár hatóságai üzletben is. Bizony isten tessenek elhinni, hogy nem egyforma a kiszolgálás. Sokat határoz a ruha is, még többet a fellépés. A jó fellépésű, jó arcú, energikus mozdulatu férfi ember minden körülmények között hamarabb kap lisztet, mint a beteges kinézésű napszámosasszony. De ez talán még nem is protekció. Ellenben, ha senki sem kap is lisztet, svixtot, sőt, cukrot és másféle spekerájt, minden bizonyára kapok, ha rokonságban vagyok az elárúsító kisasszonnyal, vagy esetleg nyájasan köszönök neki az utcán. Mindez azért történik, hogy protekcióm legyen, mert ha az nincs, úgy járok, mint az a Kossuth-utcai tanító, aki lefeküdt a hatósági üzlet leeresztett redőnye elé s az alul hagyott tényérnyi nyíláson adta be a kis könyvecskéjét, amely a vásárlásra feljogosította.

Konstanza elesett.

(Csernavoda előtt a szövetséges seregek balszárnya)

— Távirati tudósítás. —

Ma délután érkezett egy magánértesülésből eredő hír arról, hogy diós szövetségeseink csapatai bevonultak Románia egyetlen hadikikötőjébe, Konstanzába. A klasszikus ókorból ismert város — Ovodius, a nagy római költő itt élte le száműzetésének keserves napjait — az áruló ország egyik főélet ereje, a bukarest—csernavoda—konstanzai vasutvonalnak végállomása, a Fekete tenger partján, amely valamikor Bulgáriáé volt és csak az orosz diplomácia csatolta Romániához — és ezen a fontos helyen át közlekedett a végromlásba siető Románia az egész világgal. Nagy öröm kelt már a magánértesülés nyomán is Aradon, mert úgy érezték mindenki, hogy Konstanza elfoglalásával sokkal közelebb értünk ahhoz a feladathoz, a melyet Románia közbelépése a központi hatalmak elé tűzött: Románia megsemmisítéséhez.

Ma este már Ludendorf hivatalos jelentése nemesak hogy megerősíti Konstanza elfoglalását, nemesak azt mondja el, hogy ez a szép fürdő város, ahol a gazdag bojárok elpazarolták a rabszolgák sorban tartott oláh nép által, állati munkával kiizzadt aranyat, jutott a szövetséges győztes seregek kezére, hanem tudomásunkra adja azt is, hogy a három napos dobrudzsai csatának gyümölcse megérett és a német-török-bolgár seregek balszárnya elérte a dunai átkelés nagy problémájának esomópontját a várszerűen megerősített Csernavodát, a fontos dunai hidfőt. Konstanzától Csernavodáig a legnagyobb kényelemmel berendezett expressz vonatok röpitették Bukarest felé az élni vágyó világot s a vonatnak utasai a tükörűveg ablakokon kitekintve megbámulták a modern technika egyik legnagyobb alkotását, a harminékét kilométer hosszú csernavodai hidat, amely első Károly király nevével büszkélkedik és amely a Duna három ágán át utat biztosított a román főváros és a tenger közti zavartalan közlekedésnek. A hid alapkövének letétele és a nagy mű befejezése Románia nagy királyának nevéhez fűződik, aki egészen másképp álmondta meg Románia sorsának magasba törését, mint a hogy azt hozzá méltatlan epigonjai intézik.

Az éjszaka érezték bolgár hivatalos jelentésből már azt is megtudhatjuk, hogy Konstanza megszállása nehézség nélkül történt meg, mert miután a szövetséges seregek lovassága bevonult a városba és azt elfoglalta, a jobb szárny osztagai már a konstanzai—csernavodai utvonal mentén nyugati irányban törtek előre és megszállták az Alaba vonalat, a nevezetes vasutvonal közelében, sőt már csak öt kilométernyire áll a balszárny a konstanza—csernavodai vonal kellős közepén lévő Medzsidjétől. Az oláh—orosz seregek tehát döntő vereséget szenvedtek az október 19-én kezdődött dobrudzsai csatában és annyira meggyöngültek, hogy még azon a vonalon sem tudtak megállni, amelyek pedig az entente ujságai szerint bevehetetlen erősségé építették ki. Az orosz flotta is megpróbálkozott, hogy segítségére legyen az elkeseferedten küzdő oláh—orosz szárazföldi hadseregnek és tengeri tüzérségével vett részt a harcban, de kénytelen volt visszavonulni és egyszerűen eltűnt északi irányban.

A konstanzai győzelem három fázisáról érkezett jelentések ezek:

Budapest. Teljesen megbízható magántorras szerint a szövetséges csapatok ma bevonultak Konstanzába.

A nagy német főhadiszállás hivatalos jelentését a lap élén közöljük.

Szófia. A főhadiszállás közli október 23-áról: Presba tava és a Cerna folyó között gyenge tüzérségi tevékenység. A Cerna hajlásánál a harcok még be nem fejeződtek. Csapatunk német zászlóaljakkal megerősítve, előrenyomultak Brod és Szlivnica községek felé. A Moglenica völgyében a Vardartól nyugatra gyenge ágyuharc. A Vardartól keletre élénk tüzérségi tüzelés. Az ellenségnek Bogorodiva falu ellen intézett erős éjszakai támadását tüzeléssel, helyenként közelharcban visszavertük. A Belasice-planina lábánál nyugalom. A Struma arcvonalon ellenséges tüzelés több lakott helységet bombázott állásaink előtt. Az Egei tenger partján nyugalom.

Román arcvonal: A Duna mentén nyugalom, Dobrudzsában a szövetséges csapatok október 22-én folytatták az ellenség üldözését.

Délután egy óraker lovasságunk bevonult Konstanza városába.

Este elérték és megszállták a jobb szárnyunk osztagai, Izlam tepe falut 16 kilométernyire Konstanzától az Alacap vonalat a vasuti vonal közelében, míg a balszárny csapatai az Idrisujus 127. számú magaslatot és a Nedzsijetől délre, Ujusmanuttól 5 km-nyire északra lévő, 158. sz. magaslatot. A Fekete tenger partján az orosz hajóraj, amely tüzérségével részt vett a harcban, visszavonult és északi irányban eltűnt. Egy német vízi repülőgép leszállt az ellenséges arcvonal mögött és a Karaksam falunál levő repülőtéren elpusztított két repülőgépet, miután az ellenséges őrsöket megölte. A vízi repülőgép sértetlenül visszatért.

A svéd külügyminiszter a semlegességről és a békeről.

— Távirati tudósítás. —

Stockholm. Wallenberg svéd külügyminiszter fogadta a „Pester Lloyd“ kiküldött munkatársát, akinek jellehet kijelentette, hogy nem nyilatkozhat, néhány kérdésre mégis válaszolt.

Svédország semlegességére vonatkozólag ezeket mondta:

— Svédország semlegessége *abszolút biztos*, ha csak nem lépnek a lábunkra. A háború kitörése óta mindenki előtt világos, hogy Svédország a maga szabad akaratából nem lép be a háborúba, amde a svéd állam önrendelkezési jogát megakarja tartani és szuverenitását megvédi, ha kell fegyverrel is.

Arra a kérdésre, hogy milyen eredményt várnak Svédországban a háborútól, ezt felelte:

— *Minuszt az emberekből és minuszt a javakból.* Ez a minusz napról-napra növekszik.

Arra a kérdésre pedig, hogy nem tartaná-e célszerűnek, hogy most, amikor az entente hatalmak nagyszabású offenzívája bevégeződött, — a békeközvetítést, a következőket jelentette ki:

— Ennek csak illuzórikus értéke lenne. A harcoló hatalmak kormánya egymás között megteremtheti a békét, van közöttük elég okos ember. Más uton pedig nem lehet eredményt érni el.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Kedden: Szereltem, vigjáték.

Szerdán: Névtelen asszony, színmű.

Csütörtökön: Névtelen asszony.

Pénteken. Három a kis lány, operett.

Szombaton: Eva, operett. Babits Vilma felléptével.

Vasárnap este: Három a kis lány, operett Horváth Micivel.

* **A színház hírel. Érdekes vendégszereplés.** Babits Vilma, a fiatal énekes generáció talán legtöbbre hivatott képviselője. Allami művészi oklevéllel kitüntetett hangverseny énekesnő szombaton az Eva címszerepében lép fel vendégként az aradi színpadon. A közönség a legnagyobb érdeklődéssel néz a fellépés elé. Az Eva operett többi szereplői Sz. Rontai Boriska, Gyöző, Járasi S., Kertész, Herold stb. — *A névtelen asszony és a Három a kis lány* az idei két kiváló sláger a héten ismét szerepel a műsorban. Szerdán és csütörtökön a névtelen asszony. Pénteken pedig Három a kis lány kerül színre, Médike Z. Váradi Margit lesz, a többi szereplők maradnak. — *Keringő.* Egy fiatal, szimpatikus magyar író, ifj. Rutkay György vigjátéka, amely a Vigszínházban közeledik az 50-ik előadáshoz, kerül színre nálunk hétfőn elsőrendű szereposztásban.

* **A vezéreszillag.** (Drámai újdonság az Urániában.) Sok finomság poétikus ötlet követte egymást. A vezéreszillag című háromfelvonásos Danmark-filmben, amelynek Emilia Saunom a főszereplője. Az első felvonás egy bájosan pikáns jelenettel végződik, egy fiatal asszony budoárjával a nászéjszakán, a mi Emilia Saunom előadásában csupa kedvesség. A témán egy árszágra jutott leánykának Ellie sorsa körül fonódik, a ki egy durva öreg emberhez jut nevelésbe. Mikor innen megszökik a kegyetlen bánásmód miatt, az utcán kóborogó kis menekült egy gazdag asszony veszi magához, a ki előkelő kisasszonyt nevel Ellieből. Hártajátokával meghódítja egy fiatal gróf szívét, a ki feleségül is veszi. Nemsokára egy félreértés szakítja szét őket, mert a férj nem tudja megmagyarázni, hogy felesége egy kertészszel találkozik. Mikor megtudja, hogy ez gyermekkori pajtása volt, s ezzel egyuttal Ellie származására is rájön, feleségét kiutasítja a kastélyból. Ez az állapot azonban nem tart sokáig, mert mind a ketten szeretik egymást. — *János vitéz*, a magyar operettek gyöngye, esodálatos szép feldolgozásban, legközelebb az Urániában.

* **A pénz nem isten!** (Amerikai erkölcsrajz az Apollóban.) Egymást érik az Apollóban az amerikai filmpiac szenzációi. Az éhes város háromnapos bemutatása újabb nagy sikert hozott annak a sorvának, amelyet az Apolló direktiója sok izléssel és még ennél is több áldozatkészséggel válogatott össze a maga számára. Akik megnézték a közelműtben bemutatott amerikai slágereket: A Tribyt, a Királytigrist, Az éhes várost, azok feszült kíváncsisággal és sok bizalommal várják a megkezdett sorozat folytatását. Hogy ez a kíváncsi várakozás, előlegezett bizalom mennyire helyénvaló, bizonyítja a mai premier is. A pénz nem isten című amerikai erkölcsdráma, amelyet zsufolt nézőtér nézett végig, még szebb és kolosszálisabb az előbbi képeknél. Az emberi lélek legmélyebb érzéseinek hűgán szól hozzánk a megható meseszöveg, amely bővelkedik az izgalmas jelenetekben. A publikum nem egyszer tetszésének zajos tapssal adott kifejezést. Az imponánsan nagyszabású amerikai erkölcsdrámát még kedden mutatja be az Apolló s szerdán egy detektív-szatira kerül műsorra Stuart Webbszel a főszerepben.

* **Fedák Sari és Rátkay Mártonnal** a főszerepben a magyar filmművészet egyik legkiválóbb alkotását egy színésznő karrierjének történetét mutatja be az *Erzsébet mozgoszínház*. Főlősleges volna ezen képet külön díszelnünk, hiszen tudjuk, hogy a legjelesebb magyar moziszinészek játszik a főszerepet, akik külföldön is a legnagyobb sikert érték el. 3401

* **Értesítés.** Arad város kedveit lenyűgözte, Nagy Géza, szabadságra hazatérte és mátermeben, Andrássy-ter 22. szám alatt, d. u. 9 órától fél 11-ig, d. u. 2 órától 6-ig személyesen eszközli a tevételeket.

HIREK. LEGÚJABB.

Erkezett reggel 4 órakor.

Körber emlegetik Stürgkh utódjának.

Jécs. Körber Leo, volt osztrák miniszterelnököt — akit most ismét Stürgkh utódjának emlegetnek, — a király hossza magánkihallgatáson fogadta.

London. Ma délután háromnegyed kettőkor ellenséges repülőgép Sheernesshez közeledve, nagy magasságból négy bombát dobott le. Három bomba a kikötőre esett, a negyedik pedig a pályaudvar közelébe. Emberéletben nincsen kár.

London. A Times athéni jelentése szerint, a görög hatóságok intézkedéseire a városban teljes a nyugalom.

Berlin. A Wolff ügynökség jelenti: A császár ma délelőtt fél tizenegyre megjelent a kancellári palotában, ahol meghallgatva a kancellár hosszabb előterjesztését, negyed kettőkor távozott.

London. Az alsó ház ülésén Edvard Carson a következő kérdést intézte a kormányhoz:

— Tekintettel az általános nagy aggodalomra, mikorra várhatunk tájékoztatást és nyilatkozatot a kormánytól. Bonar Law miniszter a kérdésre röviden válaszolva kijelentette, hogy most épen nem kívánatos a kormánytól tájékoztatást kérni a megtett katonai intézkedésekről. A kormány, mihelyt teheti, megadja a szükséges felvilágosításokat. Erre Hunt képviselő azt kérdezte, hogy teheti-e a miniszter megnyugtató nyilatkozatot arra nézve, hogy nem késnek-e el most is, mint mindig. A miniszter azonban erre a kérdésre sem válaszolt.

Amsterdam. A Reuter-ügynökségnek jelentik Athénból: Megbízható híradás szerint a görög király hozzájárult ahhoz a követeléshez, melynél fogva tétessék meg mindenféle intézkedés arra nézve, hogy Sarraíl bázisa kellőképpen biztosíttassék. Másrészt a királynak az az álláspontja, hogy evégből semmi szükség sincs arra, hogy a Thessáliában álló csapatokat a Peloponézusra vonják vissza. Hír szerint a francia követ értesítve a király felhagyásáról visszavette azt a jegyzéket, amely a csapatok visszavonását kívánja. A mérvadó körök a követ tájékoztatta a király álláspontjáról.

Monzer ezredes kitüntetés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Katonai Rendeleti Közlöny október hó 18-án megjelent száma jelenti, hogy a király Monzer Ferenc ezredesnek, az ellenség előtt tanúsított vitéz és eredményteljes magatartása elismerésül a Lipót-rend hadiékítményes lovagkeresztjét a díj elengedésével adományozta.

Monzer Ferenc ezredes az aradi 33-ik gyalogezred pótzászlóaljának parancsnoka, régi, kiváló katona, aki nemcsak tudásával, vezetésének felsőbbségével, hanem személyes bátorságával is rászolgált arra, hogy a legfelsőbb hadur kitüntető elismerése ebben a ragyogó jómában keresse fel őt. Monzer ezredes egyenesen a haretérről jött Aradra, ahol a 34-ik magyar népfelkelő gyalogezrednek volt a parancsnoka. Ez a regiment a legsúlyosabb harcok közepette is mindvégig fényesen megállotta a helyét. Az erdélyi hadtest kötelékébe részt vett Ivangorod elfoglalásában, majd az ezt követő üldöző harcok folyamán eljutott egészen a nagy orosz mocsarakig, ahol Baranovschii közelében foglalt állást. Itt állott 1915. szeptember 1-től kezdve s tartott ki rendületlenül mindvégig.

A 34-ik magyar népfelkelő gyalogezredet Monzer ezredes diadalról-diadalra vezette, ennek a regimentnek a díszsége elválaszthatatlanul összelorrt parancsnokának a nevével. Az ezred a Mackensen-féle diadalmas offenzíva megindulása óta német kötelékben harcolt, Li-

pót bajor herceg hadseregsoportjánál, a Woysch vezérezredes hadseregében, s midőn az idei nyáron a Brussilow-féle nagy orosz offenzíva megindult, nehéz napok következtek el a 34-esekre is. Az oroszok pergőtűze nap-nap után elárasztotta állásaikat. Monzer ezredes honvédei azonban érefalként állottak ellent az orosz tömegrohamoknak.

Monzer ezredes, aki 1915. szeptember 1-től 1916. július 31-ig harcolt itt, rendkívül kitüntette magát ezekben a nehéz küzdelmekben s felsőbb parancsnoksága nyomban kitüntetésre terjesztette fel őfelségéhez. Nemsokára ezután kinevezték Aradra, a 33-as póttest parancsnokává.

Monzer ezredes kitüntetése, akinek ember szerető jószívét mindenütt ismerik, a legszelebb körökben keltett általános örömet és megelégedést.

— **Kitüntetés.** A hivatalos lap mai számának közlése szerint Farkas Pál országgyűlési képviselőt, aki mint tüzérlőhadnagy egy haretérré vonuló üteggel jelenleg Aradon tartózkodik, őfelsége az ellenség előtt tanúsított kiváló és bátor magatartásáért újabb legfelsőbb dícsérő elismerésében részesítette. Ebből az alkalomból aradi ismerősei és jóbarátai élen ütegeinek tisztikarával, meleg ünneplésben részesítették a vitéz képviselőt.

— **Késétt a Balkán vonat.** Fővárosi tudósítónk táviratozza: A Balkán vonat ma két órák késéssel érkezett csak meg, mivel Belgrádtól negyven kilométernyire délre sintörés történt, amelyet előbb ki kellett javítani s a vonat csak azután folytathatta útját.

— **Pasicsot meneszlik.** Rotterdamból táviratozzák: A Daily Telegraph jelentése szerint a szerb kormány elnökségében változás várható. Szerb illetékes körök ugyanis komolyan foglalkoznak azzal a gondolattal, hogy nem volna-e ajánlatosabb Szerbia sorsát Pasics helyett kiválóbb és tapasztaltabb diplomatára bízni. Veznic, párisi szerb követ legközelebb Korfuba utazik fontos tanácskozással. Aligha nem őt szemelték ki Pasics utódjául.

— **Sirkövetés.** Tegnap délelőtt az aradi izraelita temetőben szentelték fel Glück Károlynak, az aradi ipartestület egykori elnökének síremlékét. A rokonság és a tisztelők nagy számmal jelentek meg az ünnepi aktusnál. Az elhunyt munkás életét Krausz Jónás rabbi méltatta, a templomi énekhar pedig gyászdalokat énekelt.

— **A felszabadult Maroshéviz.** Marosvásárhelyről jelentik: Reicher maroshévi főszolgabíró jelentette a vármegye alispánjának, hogy az ellenség Maroshévizről kivonulóban felgyújtotta a *Hugária kávéházat*, a hol nagy mennyiségű élelmiszert halmozott fel a román intendántura. Több házsor leégett és elhamvadt a *Marosvölgyi Faipar Részvénytársaság* fűrésztelepe is. Hogy az ellenség kiket hurokolt el, még nincs megállapítva. A görgényi, magyaros haretérekben még mindig temetik az erdőben heverő ellenséges holttesteket.

— **Az erdélyi menekültekért.** Budapestről jelenti tudósítónk: Mihályi Tivadar országgyűlési képviselő utasította a képviselőház pénztárát, hogy képviselői tisztségét és lakbérét, amelyeket az erdélyi menekültek segélyezésére adományoz, Daniel Gábor bárónak, az erdélyi segélyező bizottság elnökének fizessék ki.

— **Koszorúmegváltás.** Steinitzer Vilma és Flóra Budapestről özv. Hirsch Zsigmondné ravatalára szánt koszorú megváltása címén 15 koronát adományozott az aradi árvaház javára.

— **Eljegyzés.** Vraný Károly mérnök Berlinből eljegyezte Csalogovits Józst Ujaradról.

— **A szélhámos „eleki földbirtokosnő”.** A rendőrségre a mai nap folyamán egy egész sereg feljelentés érkezett, amelyek szerint egy magát Winklernének nevező eleki uriasasszony a legkülönfélébb szélhámoskodásokat követte el. Egy egész sereg aradi kereskedőhöz ugyanis azzal állított be, hogy nagyobb mennyiségű burgonyája, babja, pálinkája van eladó, a kereskedőktől ezekre a cikkekre kisebb-nagyobb előlegeket vett föl s amikor szállításra került volna a sor, derült ki, hogy csaló szélhámos-sal van dolguk. A rendőrség a kapott szemléyleírások alapján megállapította, hogy a szélhámos nő azonos a rendőrség előtt jól ismert Takács Gyulánéval, aki csalásokért, melyeket itt Aradon követett el, már több ízben büntetve is volt. A detektíveknek azonban mindezekig még nem sikerült kézre keríteniök. Valószínűleg megszökött Aradról s most országosan kórozik.

— **Tolvaj társaság.** Tegnap este megjelent a rendőrségen Radkowszki János építkezési munkavezető és feljelentést tett két tűzér ellen, akik meglopták. Feljelentésében elmondta, hogy tegnap este felé a „Hazám”-kávéházban mutatott, amikor asztalához ült két tűzér egy báka társaságában. Elbeszélgettek s mivel már későre járt az idő, haza igyekezett. A Kossuth-utcában észrevette, hogy a két tűzér követi. Megállt és megvárta őket. Ezek odaérve, átölelték, szorongatták és azután elváltak tőle. Csak később vette észre, hogy 52 koronát tartalmazó pénztárcáját a barátkozó katonák elémelték. A rendőrség megindította a nyomozást az ismeretlen katonák kézre kerítése iránt.

— **Halálozás.** Singer Hugó volt dévai fa-kereskedő október 23-án Lippán elhunyt. Temetése 24-én délután 3 órakor lesz a lippai közokrházból.

— **Arverés a vasúton.** Ezzel közülni tesszük, hogy a vasuti kocsikban és állomási helyiségekben elhagyott tárgyak, egymint táskák, férfi és női kalapok, ruha és fehérneműk, botok, nap és esernyők stb. darabonként kis tételekben is Arad állomásunkon 1916. november 2-án, délelőtt 9 órakor történő nyilvános árverezés alkalmával készpénz fizetés mellett elfognak adadni. Az üzletvezetőség.

— **Menekülteket keresnek.** Perudza Antalné, Anninoszai (Hunyad m.) menekült, aki jelenleg Erdőmegyében nővérénél tartózkodik, keresi férjét és három gyermekét.

— **A hölgyközönség figyelmébe ajánlom** dr. választéku kosztümszövet-raktáramat. Varga Kálmán női szabó, Arad, Deák Ferenc-utca 39. I. emelet. 4958

KÖZGAZDASÁGI KÖZLEKEDÉS.

— **Tőkét emel az Általános Takarékpénztár.** Az Aradi Általános Takarékpénztár-Részvénytársaság vasárnap délelőtt az intézet alapítókéjének felemelése tárgyában rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlést Weisz Márk intézeti elnök lendületes beszéddel nyitotta meg, utalva azon körülményekre, amelyek az intézet jövődjének fejlődése érdekében a fokozatos tőkeemelés indokoltá teszi. Faragó Rezső vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság javaslatát, amelynek elfogadásával a rendkívüli közgyűlés kimondotta, hogy a részvénytőkét 1250 darab új részvénynek 250 korona arányon leendő kibocsátásával 250.000 koronával, azaz 750.000 koronára felemeli. A régi részvények minden két régi részvény után egy új részvényt jegyezhetnek; azon részvényekre nézve, amelyekre az elővételi jog november 1-ig nem gyakorolták, az igazgatóság szabadon rendelkezik. Ezután az üresedésben lévő igazgatósági helyre Vertán Istvánt, az Arad-Osánadi Gazdasági Takarékpénztár vezérigazgató-helyettesét választották meg, a választmány új tagjává pedig megválasztották Angel István dr., Beamter

KURZER BERTALAN

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott
fogtechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, II. em.

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép ugy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

Odón (Pankota), Csirák Alajos, Färber Lajos, Flamm Miksa, Glück Zsigmond, Havas Sándor, Igaz Sándor, Kerpel Izsó, Lövy Mór, Pöhm János, Pollák Lajos, Radó Gyula, Schwarz Adolf, Schwarz Dezső és Weisz Mihályt. A tökefelemelés sikere az eddigi előjegyzések által teljesen biztosítva van.

= **Tengeri vásárlás Temes megyében.** Temes megyében a lezárt egész idej tengeri termékre szállítási és eladási tilalom vonatott ki, e szerint Temes megyében tengeri kizárólag a temesmegyei alispán engedélyével vásárolható és szállítható.

= **Földművelés az erődök közt.** A temesvári es. és kir. katonai parancsnokság átirata folytán közhírré teszi a polgármester, hogy az erődítési művek közötti terület megművelése meg van engedve, az erődítési művek természetesen érintetlenül hagyandók, nemkülönben az erődítési művekhez való bejárás is szabadon hagyandó és általában az erődítési művek felügyelőségének intézkedései feltétlenül betartandók.

= **Az aradi őszi országos vásár.** A kereskedelmi és iparkamara közlése szerint a kereskedelmi miniszter vásárkorlátozó rendelete értelmében az aradi őszi vásár nem öt, hanem csak egy napig fog tartani és pedig november 3-án pénteken. Ezen a napon tartják meg a kirakodó és lóvásárt is. A kamara különben felterjesztést intézett a kormányhoz, hogy a jövőben a háboru alatt Aradon ne pénteken, hanem vasárnap tartsák meg a vásárt.

= **A Hermes mérlege.** A Hermes Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság igazgatósága Uilmann Adolf főrendiházi tag elnöklété alatt tartott ülésében megállapította az 1915-16. évre vonatkozó mérlegét. Az igazgatóság a november 8-ára összehívandó közgyűlésnek azon indítványt fogja előterjeszteni, hogy a 29,898-88 K áthozat hozzászámításával 537,021-95 K-t kitevő nyereségből, szemben a tavalyi 50,000 koronával, az idén 100,000 korona helyettesítsék a tartalékalapba, a fennmaradó nyereségből pedig, szemben a tavalyi 5 százalékos osztalékkal, a lefolyt üzletévre 7 százalékos osztalékot, azaz részvényenkint 14 korona osztalék kerüljön kifizetésére. Az igazgatóság Sattler Ernőt, a bécsi fiók igazgató-helyettesét, ezen fiók igazgatójává, Székler Mór, Forrai Gyula és Haasz Artur központi főtisztviselőket cégvezetőkké nevezte ki.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. október 24-én kedden:

A) Bérlet.

A) Bérlet.

Szerilem.

Színjáték 4 felvonásban.

Kezdeté 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.)

Minden külön értesítés helyett.

Özv. Singer Hagóné szül. Weiszberger Rezsín a saját, valamint Lilly gyermeke s az alulírt családtagok nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy szeretett férje

Singer Hugó

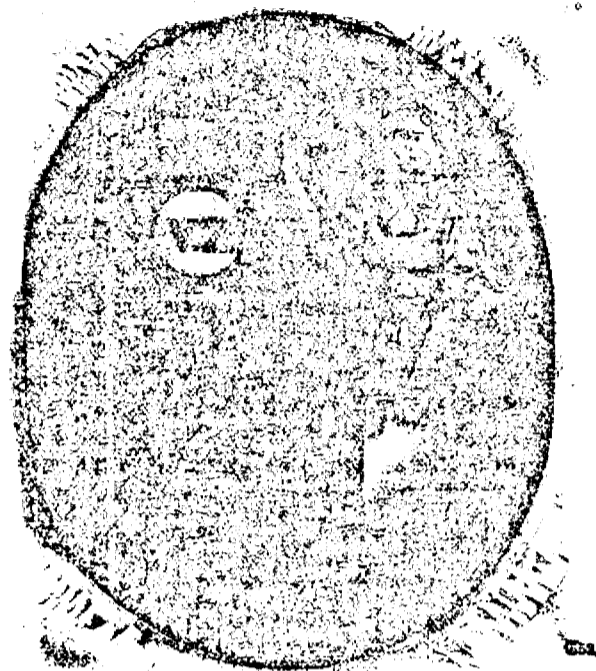
volt déval fakeskedő.

f. hó 23-án hosszú szenvedés után életének 34-ik s házasságának 8-ik évében elhunyt.

Drága halottunkat f. hó 24-én d. u. 3 órakor fogjuk a lippai. közokórházból a lippai izr. sírkertben örök nyugalomra helyezni.

M.-Radna, 1916. október 23-án.

Weiszberger Pál és neje apósa és anyósa, Grósz Izsóné szül. Singer Rózsi, Nemess Gézáné szül. Singer Vilma, Dr. Singer Lajos testvérel, Grósz Izsó, Nemess Géza, Lusztig Márton és neje, Gál Béla és neje, Weiszberger Gusztáv és Weiszberger Sándor sógorok és sógoronól. 5524

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi november hó 1-től új előfizetési nyitunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 . — .
Negyed évre	7 . — .
Egy óra	2 . 40 .

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 . — .
Negyed évre	8 . — .
Egy óra	2 . 80 .

Tessék mutatványszámot kérni.

Kettős könyvvitelben teljesen jártas,
hadmentes

német levelező

okmányaival felszerelt ajánlata ez évi november hó 20-áig ide bemutatandó.

Honctő (Aradym.) 1916. október.

Gróf Potocki uradalom
Igazgatósága.

5520

Kérek ajánlatot

a következő eddig még nem korlátozott termékekről:

hajdina, lóbab, csillagfürt, csicsóka,
szelid gesztenye, mokarmag, őszi
borsó, cigória, cirokmag.

Szállítási engedélyről az eladó tartozik gondoskodni.

Én fizetem a legmagasabb árakat.

Spieler József, BUDAPEST,
VI., Csata-utca 30.

Vadgy.

HARCTÉREN KÜZDŐ SZERETETTEINKNEK küldjünk

MODIANO-CLUBSPECIALITÉ HÜVELYLYEL

készített CIGARETTAKAT, hogy lássák, hogy nekik mindenből a LEGDRAGABBAT, tehát a LEG-JOBBAT is választjuk! (egy doboz 70 fillér.) — 1 könyvecske sodorni való papír (70 lap) ára 12 fillér.

Rum-likőr

essentiák és kompozíciók

Kocsikenőcs,

Svédgyufa

Pétkávékban

állandó raktár

Szemző Armin

áruügynökségénél, Arad.

Interurban telefon 592. szám

Telefon szám 242.

Villamos zseblámpa
elemek.

Volfram égők

kaphatók 4849

Kalmár József

cégnél Arad, Salacz-utca 2. szám.

FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

Aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati térség legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: **Luther Márton-utca 1. sz. a. II-IX em.** egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtőmet** nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem betegemet, foghuzás teljes érzéstelenítéssel (fogasztás útján). Aranyhidak, aranykoronák, mindennemű kaucsuk fogazatok, szápadlás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amalgám, porcellán és cement tömések (plombák), mérsékelt díj-szabás mellett készíttetnek. Beccses paritfogásat kérve tisztelettel: **Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő.** Rendelés órák: d. a. 8-12-ig, d. u. 2-7-ig. Vidékiek 24 órában belül kielejítettek. 1271

Bizonyítvány.

Alulírott bizonyítom, hogy a

DERDIEDAS

szappant, krémet és pudert megvizsgáltam s azokat teljesen ártalmatlanoknak találtam. Kozmetikai gyógyintézetemben számtalan arcon kipróbáltam őket és elsőrangú szépségápolási cikkeknek bizonyultak.

Dr. Jutassy József s. k.
bőrgyógyász,

a Kozmetikai gyógyintézet tulajdonosa.

A német származású **Derdiedas** készítmények 3.—koronájával minden megfelelő üzletben vásárolhatók. 6917

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vörképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer, finom fűszeres ízű, zsonyos, a gyomorba és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegnek részére és ott, ahol a condurongó kéreg járvalva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidot pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél: 1845

Rozsnyay Mátys gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

4154/1916. t. k. sz.

Hirdetmény.

Mezőkővácsháza községnek telekkönyvi betétsi az 1886: XXIX., az 1889: XXXVIII. és az 1891: XVI. t.-cikk értelmében elkészítetvén és a nyilvánosságának átadtván, ez azzal a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t.-cikk 15. és 17. §-ai alapján — ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII. t.-cikk 5. és 6. §-ában és az 1891: XVI. t.-cikk 15. §. a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889: XXXVIII. t.-cikk 7. §-a és az 1891: XVI. t.-cikk 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törleési keresetüket, azok pedig, akik valamely teherterheléssel a 1886: XXIX. t.-cikk 22. §-a, illetve az 1889: XXXVIII. t.-cikk 15. §-a alapján való melőzését megtámadni kívánják, e végből keresetüket hat hónap alatt, vagyis az 1917. évi április hó 28. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatóság-hoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törleési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886: XXIX. t.-cikk 16. és 18. §-ainak eseteiben — ideértve az utóbbi §-nak az 1889: XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánának, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1917. évi április hó 28. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz benyujtsák, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt esetekben kivüla betétek tartalma által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármily irányban sértve vélik, — ide értve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889: XXXVIII. t.-cikk 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólításukat tartal-

mazó kérvényeket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1917. évi április hó 28. napjáig bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után a betétek tartalmát csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak séremsége nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, akik a betétek szerkesztésére kiküldött bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy amennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak, az eredetiszer a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A battonyai kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság 1916. október hó 18.

Dr. Rafajlovics Mihos, s. k.

5475

6. m. k. f. jegyző.

28437—1916. kh.

Hirdetmény.

A földművelésügyi miniszter ad. 4402/III—A. 3. számú rendeletével közölte, hogy a kiürített erdőnyrészi vármegyék, valamint azok a vármegyék, melyekben keresztl a kiürített területekről származó hasított körmű állatok áthajtatnak a ragadós száj- és körömfájással fertőzötték lévén, fennforog a veszély, hogy a menekülő állataival ezt a nagy mértékben ragadós betegség az országban szedje el.

Közbíró teszem és a gazdasági miniszterrel egyetemben, hogy a kiürített erdőnyrészi vármegyék-ből elhajtott hasított körmű állatok hajtás közben ki voltak téve a száj- és körömfájással való befertőzésnek, minek folytán sokkal elővigyázatosabban kell bánni.

A ragadós száj- és körömfájás széthurcolásának megakadályozása végett az ilyen hasított körmű állatokat más hasított körmű állatoktól legalább 8 napig elkülönítve kell tartani s ezen idő alatt azokat más hasított körmű állatokkal közösen legeltetni nem szabad. Ha az illető állatokon a ragadós száj- és körömfájásra utaló tünetek mutatkoznak, arról azonnal jelentést kell tenni a községi előjáróságnak.

Green, főkapitány.

Értesítés!

Az „IBOLYA DORÉ”

készítményeink a mai naptól kezdve a következő árakban kerülnek forgalomba: Ibolya Doré-öröm egy tégely K 150, Ibolya Doré-szappan 1 darab K 150, Ibolya Doré-tej 1 üveg 150, Ibolya Doré-hőigypor 1 doboz K 150.

Legjobb fekete v. barna hajfestő vagy bujaszt a legszebb állományú fekete szőre lehet festeni, anélkül, hogy a szőrt le lehet mosni.
„Melogen”. Ára 240 korona.

Szőrvessző-Depilator. E kitünő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalommal szőreket aro, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ára utasítással 1 korona.

Fontos szerek kaphatók a készítőnél: **Hajós Anna** gyógyszerésznő
ARAD, ANDRÁSZ-UTCA 22. SZÁM
Működött 1886. évben az Aradmegyei Közhatalmának...

ECETSAV

Garantált 66% vegyileg tiszta, étkezési célokra prima svéd áru 800 grammos üvegekben 25 üveg ládánként, próba üveg 800 grammos, mely megfelel 25 liter kellemes ízű asztali ecet készítéséhez, küld utánvét mellett. Szállítási határidő 2—3 nap.

Beck Testvérek

Arad, Teleky-utca 15. szám. Saját ház. 5071

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
Minden szó hirdetési ára 6 fillér. Vastagabb betűkkel 12 fillér.
A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 80 fillér.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig vesszük fel.
A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Magány 10-eknek
levele van a kiadóhivatalban. 5517

L.

Kedveseid jól vannak lakás Bohus-palotában, rendes forgalomnál mindnyájan meglátogatunk, most nem utazhatunk. S. 5531

„Csalditunk”

jeligére levél van a kiadóban. 5533

Ellátás.

Magános nő
teljes ellátást adna egy idősebb állami tisztviselőnek. Cim a kiadóban. 5535

Oktatás.

Zongora oktatást
nyernek a legújabb módszer szerint, kezdők és haladók. Cim a kiadóban. 5445

Alkalmazást keres.

Egy intelligens leány,
ki németül is beszél, vidékre 1—2 gyermek mellé ajánlkozik. Cim a kiadóhivatalban. 5584

Üzletben

kiszolgálónál állást keres könyvelésben perfect nő. Cim a kiadóhivatalban. 5529

Házivarrónő

szerény díjazásért házakhoz ajánlkozik. Cimket a kiadóhivatalba kér. 5536

Rőtös- és rövidáru szakmában
járatos segéd alkalmazást keres, esetleg vidékre is. Cim: Lebovics H. Armin, Kürtös. 5492

Alkalmazást nyer.

Intelligens bejáró kismasszony
kis fiúcska mellé azonnal felvétetik. Németül beszélő előnyben részesül. Zrinnyi-utca 4/a., I. em. 5532

Ügyvédi irodámba

november 15-re ügyvédjelöltet, vagy teljesen gyakorlott, megbízható írnokot keresek. Dr. Parecs Béla, Batthyány-utca 27. sz. 5515

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fiú, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Üzletek.

Egy jólforgalmú vendéglő
és szálloda, 8 vendégszoba, 2 kocsma-helyiség és lakással, házzal együtt, Pécskál-ut 1. szám alatt eladó. Értekezletet Hasszinger-u. 6. Telefon 747.

Andrássy-tér

száma házában egy kisebb üzletbelső, azonnalra kiadó. Bővebbet az „Arad Közlöny” kiadóhivatalban, József terec-ut 22. szám.

Ingatlan.

Eladó birtok

a Székelyföldön, Háromszék-megyében, a megye székhelyétől 5 kilométerre, 100 holdnyi, beltelekkel. Cim a kiadóhivatalban. 5523

Zsigmondházán

a főntván 12 szobából, üveges folyosóval ellátott, 2 pincével bíró, bérháznak is használható nri ház szabadkézből azonnal eladó. Érdeklődők forduljanak a községi jegyzőhöz. 5521

Eladó

Galsa községben egy 4 szobás ház, nagy kerttel és járandósággal. Bővebbet: Szabó Lajosnál, Galsán. 5481

Lakást keres.

Butorozott szobákat

keresünk sürgősen a belvárosban. Lakásnyilvántartási iroda, Deák Ferenc-utca 8. Bejelentés díjtalan. Díjazás csak bérbeadás esetén. 4009

Kiadó lakás.

Világos,

száraz, tágas, tiszta helység műhelynek vagy raktárnak kiadó. Kálmán János-utca 5. 5485

Egy csinosan butorozott szoba,
esetleg konyhahasználatra, azonnalra kiadó. Cim a kiadóhivatalban. 5522

Gyógyászat.

Hehs Vasas chinahora.

Suverén szer vérszegénység, sápkór, szé-
düles, a vérszegénységből eredő ideg-
bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak,
láz, általános gyengeség ellen. Paratlan
vértképző és vérjavító, biztos óvszer ma-
lárius fertőzések- és minden infekcióból
eredő meg- betegedés ellen úgy felnőt-
teknek, mint gyermekeknek. Ara 3 kor.
Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Vétel és eladás.

Eladó

1 ebédőkredenc, pohárszekrényekkel és könyv-
szekrény iróasztallal Orczy-utca 8. az
üzletben. 5519

Veszek

a legmagasabb árban uraktól levett férfi
ruhat, mindenféle egyenruhát valamint
használt butort. Vidékre is megyek. Bieier
Ignácz, Boczkó-utca 1. 5529

Tábori dobozok,

levelező-lapok, levelek és papírárak nagy-
ban és kicsinyben jutányos áron kap-
hatók Pichler Sándor papirkereskedésében
és könyvnyomdájában Arad, Szabadság-
tér 1. Telefon 308. 601

Aradi Általános Takarékpénztár R.-T.

Részvény-aláírási felhívás.

Az Aradi Általános Takarékpénztár Részvénytársaság folyó évi október 22-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy az intézet alaplőkéjét 250.000 koronával telemei és e célból 1250 drb. 200 korona névértékű új részvényt bocsájt ki.

A kibocsájtandó új részvényekre a jelenlegi részvénybirtokosok tarthatnak első sorban igényt, oly módon, hogy minden lebeléyzés végezt bementatandó két régi régi részvény alapján egy új részvényre gyakorolható az elővételi jog.

Az elővételi jog folyó évi november 1-ig gyakorolható. A kibocsájtandó új részvényekből az elővételi jog gyakorlása után fennmaradó részvények az igazgatóság szabad rendelkezése szerint más jelentkező részvényaláírók között fognak felosztatni Ez utóbbi részvényekre az aláírás ugyancsak a fenti határidőig történhetik.

Minden egyes jegyzett részvény után a részvény névértéke fejében 200 korona és ezen felül költségekre és a tartalékalaphoz való hozzájárulásra 6 korona fizetendő be a következő részletekben: 1916. november hó 1-ig részvényenként 46 korona; november 20-ig 60 korona és december 20-ig 100 korona.

Az egyes befizetésekről ideiglenes elismervények állítatnak ki, amelyek a teljes befizetés és a tőkeemelés szabályszerű bejegyzése után fognak az új részvényekkel kicseréltetni.

Az új részvényekre történő befizetések után a befizetés napjától 1916. december 31-ig 5 százalékos kamattal térítetik meg; 1917. évi január hó 1-től kezdve az új részvények tulajdonosai a régi részvényekkel mindenben egyenlő jogokban részesülnek.

A késedelmes befizetésekre az alapszabályok rendelkezései az irányadóak.

Arad, 1916. évi október 22-én.

5530

Az Aradi Általános Takarékpénztár Részvénytársaság
Igazgatósága

Üres ládák

megvételre kerestetnek. Andrányi pezsgőgyár, Arad. 5467

Használt csomagolópapíros

megvételre kerestetnek. Cim a kiadóhivatalban. 7391

Új butorhittel:

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hiteképes egyéneknek kölcsön, és részletfizetésre szállítók Garai Károly bef. cég rutorüzletében Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 391

Belti berendezés

fűszer- és rövidáru részére, megvételre kerestetnek. Ajánlatok, ár megjelölésével, Hitelszövetkezet, Bél (Biharmegye) címre küldendők. 5509

Erdő eladás

Aradmegyei Vámi birtokon három kilométerre a Soborsini állomástól, fekvő 100 holdnyi 1/4—40—3/80 éves tölgy, cser és bükk erdőre sz. faanyagja eladatik. Ajánlatok Vámi uradalmi birtok kezelőszhez intézendők, november 5-éig. 5490

Baromfiész ellen

biztos szer egyedül kapható Wajdits gyógyszerárban, Ferenc-terti közközházzal szemben. Üvegeje 1 kor. 80 fillér, nagy üveg 3 kor. 2722

Különféle.

Fuvarosdat elvállal

Herbstein C., Boczkó-utca. Telefon 261. szám. 5518

Amortizációs kötelesen

földekre és aradi bérházakra kaphatók, **Szűcs F. Vilmos** a nagyszabedű földhitelezéssel képviselője által, Arad Karolina-utca 10. 5427

A araga vanília

teljesen pótolja a pompás zamatu Vaníli-
lon, egy zacskó ára 10 fillér. Cukrázok-
nak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Föld-
des gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Összes írógépek

felszerelési raktára és javító-műhelye
Sáncz-utca 3. Telefon 11—41. Írógép-
üzlet. 4701

HOPJES

féltalpak

legolcsóbb árban kaphatók

Weisz és Rosenberg

bőrkereskedésében 5587

Arad, Andrássy-tér 3. szám.

Arányat

és

Ezüstöt

legmagasabb áron vesz,
vagy beoszerel; ugyszintén
régiségeket vesz és elad

693

Losonczy Lajos

óras és ékszerész üzlete

ARAD, Szabadság-tér.

Telefon 964.